СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ X. Олифантъ, Па. Четверъ 26-го Червня 1902. Число 26.

Перeглядъ тыждневый.

Центральне правительство у Вашинґтонѣ забрило въ халепу, бо справдила ся на нѣмъ пословиця, котра каже, що правда, мовь олива, всегда выйде на верхъ. К. М. Добсонъ, представитель сполученои прасы, предложивъ комітетови сенату для справъ кубаньскихъ доказы, що бувшій ґенералъ-ґубернаторъ Кубы Л. Вудъ, выдавъ зъ фондôвъ выспы богато грошей на рôжнй політичнй махерства. Само собою розумѣе ся, що все те робило ся въ хосенъ американьскихъ верховодôвъ и за дозволомъ центрального правительства. Найбôльше выдано на аґітаційнй цѣли при выборахъ. Американцѣ за всяку цѣну бажали переперти выборъ приязныхъ собѣ людей и... не пощадили чужихъ грошей. Мѣжь иншими выборъ президента Пальмы мавъ коштувати 25 тысячь долярôвъ.

Заскочене ненадѣйно правительство боронить ся, якъ може, оправдуе ся, будьто бы було невинувате, та мимо того загалъ критикуе его немилосерно. Абы выбрысти зъ немилои ситуаціи, міністерство войны приказало ґен. Вудови предложити точне справоздане зъ доходôвъ и розходôвъ Кубы за весь часъ его правлѣня, яке буде публично оголошене.

Внесене въ справѣ Истмійского каналу, чи радше новеля сенатора Спунера, перейшла минувшого четверга въ высшой палатѣ конґресу 42 голосами противъ 34. Новеля Спунера звучить, що президентъ Рузвелтъ мае поинформувати ся, чи Сп. Державы можуть одержати чистый титулъ власности до правъ, привілеѣвъ и посѣлостей панамского товариства. Наколи такъ е, дае ся ему повновласть вôдкупити не докôнченый Панамскій каналъ за суму 40 міліонôвъ долярôвъ. Въ противнôмъ случаю уповажнюе ся президента до будовы каналу черезъ Нікараґву. На кошты будовы мають бути выданй бонды (акціи) на суму 130 міліонôвъ долярôвъ, а президентъ заименуе комісію, зложену зъ 7-охъ членôвъ, щобы пôдъ еи безпосереднымъ надзоромъ доведено будову до кôнця.

Въ Пенсилвеніи рухъ и метушня. Незабаромъ мають выбирати ґубернатора, найвысшого урядника сего стану, то-жь політикеры пріють. Оногды вôдбула ся въ Гарисбурґу станова конвенція републиканьска, на якой номінувано кандидата. До борбы стало трехъ кандидатôвъ: Елкінъ, Вотресъ и Пеннпекеръ. Побѣдивъ судія Пеннпекеръ, ветеранъ зъ домашно-американьскои войны и оденъ зъ найвызначнѣйшихъ историкôвъ въ Сп. Державахъ. Ґенеральный адвокатъ стану Пенсилвеніи, Елкінъ, упавъ на всѣ чотыри ноги. Якъ звѣсно вôнъ бажавъ выдрапати ся на столець ґубернатора циганьствомъ. Въ той цѣли пôдкупивъ всѣ нѣмецкй, литовскй и славяньскй часописи въ Пенсильвеніи (зъ выимкою польскои ґаз. „Straż-ы“ и нашои „Свободы“!) Гадавъ сердега, що при помочи здеморализованои, нечесной прасы вдасть ся затуманити робôтникôвъ, щобы на него голосували. Не подарило ся однакъ! Найшлись люде, що вôдкрыли цѣле се крутарство, подали до публичнои вѣдомости и скомпромітували п. Елкіна.

Жорстокй Мексиканцѣ не перестають нищити Индіянôвъ. Минувшого тыжня зновъ розстрѣляно 14-охъ индіяньскихъ борцѣвъ безъ раціональнои причины. Индіяне працювали въ копальняхъ коло Канано, Текс. Передъ ихъ шатрами зъявивъ ся вôддѣлъ мексиканьскои жандармеріи, а комендантъ вôддѣлу заявивъ имъ, щобы пôшли зъ нимъ до мѣста, де приѣхавъ урядникъ, котрый пôсля недавно принятого права мае ихъ зареєструвати. Индіяне, не пôдозрѣваючи нѣчого злого, пôшли на означене мѣсце. Тамъ поставлено всѣхъ въ оденъ рядъ и розстрѣляно.

Зъ Гермосильо, Мекс. надоспѣла вѣсть о кровавôй борбѣ, яку звела армія ґенерала Торресъ зъ ватагою збунтованыхъ Индіянъ племени Єкві. Борба кипѣла въ горахъ Мангатанъ и продовжала ся черезъ цѣлыхъ 8 годинъ. Лихо уоружений Индіяне були вкôнци выпертй зъ фортифікацій и побѣджений, при чôмъ погибло ихъ колька сотъ. Зачувати, що мексиканьске правительство рѣшило ся згладити зъ лиця землѣ весь хоробрый але несупокôйный щепъ Єквôвъ. Понѣкчемныхъ пôдпорахъ капиталістичного ладу всего можно надѣяти ся.

Вôйна на Филипинахъ, якъ оголошуе міністеръ вôйны, п. Рутъ, поглотила доси 170,326.586 долярôвъ. Величезна сума, та на тôмъ еще не конець. Знатоки доказують, що доки на островахъ настане справдѣшный миръ, американьске правительство буде ще змушене выдати найменше 20 міліонôвъ долярôвъ. Вправдѣ до вôйны вжо тамъ не прійде, одначе лишили ся наслѣдки вôйны, котрй треба усувати при помочи новыхъ выдаткôвъ. Край знищеный, безлѣчь невдоволеныхъ, ватаги очайдухъ и розбишакъ, отсе найбôльше лихо. — Ще не вспѣли дôзнати сяко доли 7-охъ американьскихъ вояковъ котрй недавно попали ся въ руки одной зъ розбишацкихъ ватагъ, а вже доносять о новыхъ жертвахъ. Чотырохъ учителѣвъ зъ Кебу пôшло 10. с. м. на проходъ и до днесь не вернули. Мабуть погибли також зъ розбишацкихъ рукъ. Три вôддѣлы краевои поліціи шукае за нещасными.

На день 4-ого липня, т. е. въ свято проголошеня независимости Сп. Державъ, американьске правительство носить ся зъ гадкою оголосити загальну амнестію для всѣхъ филипиньскихъ ворохобниковъ.

Революціонisты въ Венезуели побѣдили опять армію президента Кастро и то въ кôлькохъ мѣсцяхъ рôвночасно. Ихъ ґенералъ Авлеръ здобувъ мѣсто Санъ Фелипине, ґенералъ Сальоґні взявъ мѣсто Яритаґву, а уфортифікована Веленсія и Барквисімето рôвножь въ рукахъ повстанцѣвъ. Правительственна армія нѣгде не мала силы оперти ся повстанцямъ. Ту треба шукати причины, що президентъ зачинае говорити о своей резиґнаціи. Видить, що вже не дасть рады. Въ Коломбіи побѣдили революціоністы правительственну армію 1-ого с. м. при чôмъ загорнули всѣ военнй засобы и цѣлу батерію герматъ. Въ битвѣ погибъ австрійскій офіцеръ, полковникъ Батенберґъ, котрый бувъ въ службѣ колюмбійского правительства. Погибшій належавъ до дуже спосôбныхъ офіцирôвъ.

Король Саксоніи, Альбертъ, померъ дня 19-ого с. м. въ Дрезнѣ по довгій и тяжкій недузѣ. Писати о нѣмъ нема що, бо й щожь доброго дѣлають королѣ? Гнетуть своихъ пôдданыхъ, живуть ихъ потомъ и кровю, уживають всего, що лише жите дае, не жалують собѣ нѣчого, а вкôнци мусять гинути, якъ гинуть звычайнй собѣ людоньково. Смерть не даруе нѣкому.

Братъ помершого, князь Юрій, вступивъ дня 20-го с. м. на опорожненый престолъ. И король умеръ — най жіе король. — Оденъ ще не застигъ, а другій вже е...

Пôсля донесень лорда Кіченера зложило доси оруже 16032 Бурôвъ. Якъ бачимо, було ихъ ще поважне число и Анґлія не даромъ такъ скоренько пристала на всѣ предложенй ними условя. Въ противнôмъ случаю могли ще дати еи не одного стусана.

Сегодня розпочало ся въ Анґліи величаве торжество коронаціи „его величества“ короля Едварда VII. Ся играшка буде коштувати Анґлію 25 міліонôвъ долярôвъ. Троха за много, але — народъ заплатить. Въ торжествѣ беруть участь представителѣ 390-міліонового населеня анґлійскои имперіи, репрезентанты всѣхъ европейскихъ державъ и 2-охъ третинъ всѣхъ народôвъ свѣта.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Червень.		
26	Ч.	† Преев. Евхар., Акилины
27	П.	Елисея
28	С.	Амоса, Єронима
29	Н.	2. по Сош. Тихона
30	П.	Мануила
1	В.	Леонтія муч.
2	С.	† Юды апост., Зосимы

До всѣхъ
Вп. мѣсцевыхъ секретарôвъ „Р. Н. Союза“

Пôсля ухвалы конвенціи „Р. Н. Союза“ що вôдбулась въ Jersey City, N. J. вôдъ дня 1-ого Юлія 1902 року мае „Свобода“ посылатись кождому дорослому членови „Р. Н. Союза“. Проте просимо, щобы кождый мѣсцевый секретаръ с е й ч а с ъ заславъ намъ адресы всѣхъ дорослыхъ членôвъ на адресу:

SVOBODA, Olyphant, Pa.
Редакція „Свободы“.

— **Бѣда** въ бразилійскôй Руси — Римъ поводить ся зъ нею, наче вовкъ зъ овечкою. Ось що пише намъ ч. Дмитро Иванкôвъ зъ Куритибы: »На руску кольонію Люцину надавъ латиньскій епископъ польского попа. Тамошнй Русины писали до старого краю за рускимъ священникомъ, та дôзнавъ ся о тôмъ лат. епископъ и пôславъ польского. Отъ таке дѣе ся въ нашôй Паранѣ. С е г о р о к у в ж е з о в с ѣ м ъ з а б о р о н е н о р у с к и м ъ с в я щ е н н и к а м ъ н а в ѣ щ а т и Р у с и н ô в ъ п о д е я к и х ъ к о л ь о н і я х ъ. Коли въ мѣсяцю цвѣтню с. р. о. Мартинюкъ поѣхавъ на кольонію Антоніо Олінто, такъ середъ ночи мусѣвъ звôдтамъ утѣкати.« — И держати ся намъ Риму? Рôвнодушно глядѣти на его поведене супротивъ насъ и ждати на свою погибель?? Гей, москвофулы, лизуны латиньскихъ бискупôвъ — вôдповѣдайте!

— **Части** грады перепадають послѣдными часами въ Галичинѣ и на Буковинѣ. Значнй шкоды нанесли градобитя въ охрестности Борщева, Гвôздця, Коломыѣ, Лопатына, Мельницѣ, Переворска, Скалату, а на Буковинѣ коло Заставнои, Радовець, Ґурагоморы и Сторожинця.

— **Руске** духовеньство въ Галичинѣ енерґічно бере ся до дѣла въ звѣсныхъ церковно-народныхъ справахъ. Клиръ щирецкого деканата зôбраный числомъ 17 на соборчику 25. с. м. ухваливъ, уложивъ, пôдписавъ и выславъ до львôвского ординаріяту прошене, щобы самъ до вѣдомости принявъ и апостольскому престолови переславъ отсѣ жаданя: 1) Щобы насъ вылучено зъ пôдъ опѣки Конґреґаціи de propaganda fide; 2) Щоби для американьскихъ Русинôвъ установлено окремого епископа руского; 3) Щобы для всѣхъ Русинôвъ греко-кат. обряда установлено окремого патріярха.

— **Телеґрамы** доносять о страшныхъ повѣняхъ на Угорщинѣ. Больша половина рѣкъ выступила зъ берегôвъ и позаливала величезнй просторы плодородныхъ земель. Коло Шатмаръ перервала вода велику и дорогу греблю о поемѣ 10.000 тонъ землѣ; близь Борґопрундъ (?) понищений насыпы, а въ охрестности Дисъ 3.500 акрôвъ ґрунтôвъ лежить пôдъ водою. Много домôвъ и будинкôвъ лягло въ звалищахъ або поплыло зъ водою.

— **Пише** намъ ч. Ив. Голинатый зъ Канады: „На Крукъ Лейкъ, Саск. поселилось 31 родинъ буковиньскихъ Русинôвъ. Недавно загадали будувати церковь, та пôзнали, що еще за убогй до такого дѣла и теперь будують малу капличку. Бѣда однакъ, що й се не иде споро, бо кождый хоче бути комітетовымъ, оденъ на другого збувае и — хороводять ся. А ту треба брати сокиру въ руки, тодѣ все пôде гараздъ.

— **Коротку** справу зроблено оногды зъ жебраками въ Лизбонѣ (Портуґалія), котрй волочили ся сотками и докучали жителямъ. Поліція увязнила ихъ большу половину, а судъ засудивъ на примусове поселене въ заморскихъ, безлюдныхъ кольоніяхъ. Сейчасъ зôгнано всѣхъ на корабель и вôдвезено до портуґальскихъ кольоній въ Африцѣ.

— **Примхи** грому. Дня 17. с. м. забивъ грôмъ коло Шерменъ, Текс. чотырохъ людей наразъ, якогось В. Калмена, Г. Конвела и двохъ братôвъ Брейчерôвъ, котрй копали картофлю на фармѣ. Коли ихъ найшли, лежали всѣ чотыри на одной купѣ, посплѣтанй зъ собою наче вужѣ, мали поломанй всѣ кости и були зовсѣмъ голй. На ихъ лицяхъ не видно було наименшого перестраху або передсмертного болю. Очевидно мали легку смерть.

— **Спека** вôдъ теперь допѣкае вже жителямъ великихъ мѣстъ. Въ Ню Йорку дня 18. с. м. лучѣ сонця пекли мовь огнемъ; тепломѣръ показувавъ 90 степенѣвъ, а 5 особъ упало вôдъ сонѣчного удару.

— **Пожаръ** знищивъ въ Пôдлѣскахъ малыхъ, львôвского пов. (Галичина) въ протягу пôвъ годины 20 сеяньскихъ загородъ. Въ огни попекло ся 2 дѣтей и оденъ старый чоловѣкъ такъ небезпечно, що нема надѣѣ удержати ихъ при житю. Згорѣло також богато худобы, дробу, а у кого й грôшь перехованый. Шкода выносить поверхъ 60 тысячь коронъ.

Грозный пожаръ навѣстивъ також село Спасôвъ, сокальского повѣта. При сильнôмъ вѣтрѣ згорѣло до двохъ годинъ около 100 будинкôвъ. Шкоды великй.

— **Минувшого** тыждня вôдбула ся конвенція „Соединенія гр. кае. русскихъ братствъ“ въ Johnstown, Pa. На конвенціи тôй було присутныхъ около 200 делеґатôвъ. Священникôвъ було трійцять колька. Конвенція почалась въ вôвторокъ походомъ делеґатôвъ, мѣсцевыхъ и другихъ братствъ до церкви, въ котрôй вôдправивъ Службу Божу о. А. Годобай, візитаторъ при асистенціи оо. Лавришина и Холошняя. Проповѣдь голосивъ о. Сабовъ. По обѣдѣ вôдбулось оправдане делеґатôвъ почôмъ всѣ пôйшли на баль. Въ середу почались нарады надъ змѣною статутôвъ. Коли прійшло пôдъ обрады внесене, щобы головнй урядники: председатель, секретаръ и касієръ були горожанами Сп. Державъ, то присутнй священники запротестували противъ сего и выйшли зъ галѣ зъ деякими своими приклонниками. Конвенція выслала по нихъ кôлькохъ вôдпоручникôвъ, однакъ священники не вернулись ажь до кôнця конвенціи, бо делеґаты не хотѣли скасувати повызшои ухвалы. — „А. Р. Вѣстникъ“ мае бути перенесеный до Питсбурґа; „Соединеніе“ буде его выдавати на свôй коштъ и втрату, а п. Жатковичъ буде на дальше редакторомъ за таку платню, яку ему урядники „Соединенія“ призначать. Цѣкаво, що делеґаты ухвалили кару на тыхъ, що пôдчасъ конвенціи будуть по мадярски говорити, ввиду чого въ галѣ не було чути мадярской бесѣды навѣть въ приватныхъ розмовахъ. Кажуть, що въ касѣ „Соединенія“ найдено суму $31,945,29 та що священники опустивши галю пôдчасъ нарадъ конвенціи, постановили заложити нову орґанізацію. На конвенціи »Соединенія« не було анѣ одного галицкого священника.

— **Пôвнôчный** и середущій Тексасъ навѣстила небувала посуха. Вже четвертый мѣсяць не впала нѣ одна капля дощу, наслѣдкомъ чого пропадають збôжа, огородовина, винограды и т. п. Зъ причины недостачѣ воды, тысячѣ штукъ худобы погибло доси по степахъ. Всѣ жителѣ благають Бога о дощь.

— **Пôдчасъ** розбираня старого будинку при улици Пайнъ въ Ст. Луисъ, Мо. завалила ся мурована стѣна и забила 8-охъ муринôвъ робôтникôвъ.

СОЦІЯЛІЗМЪ
— а —
робôтниче пытане.

(Дальше).

Улѣпшене способôвъ вытворюваня потягае за собою безнастанне досконалене суспôльныхъ вôдносинъ. Вынахôдникъ корыстае не тôлько зъ мысли сучасныхъ ему людей, але черпае зъ вѣдомостій, нагромадженыхъ черезъ вымерлй поколѣня. Рѣзьбаръ познакомлюе ся не тôлько зъ творами грецкои штуки, але и зъ рѣзьбами майстрôвъ середновѣчныхъ часôвъ. Нагромаджена вѣдомôсть минулыхъ столѣть, переходить въ той способъ въ спадщинѣ зъ поколѣня на поколѣне, яко спадщина людского рода и зъ тои причины повинна бути власностю всѣхъ людей. Одиниця яко частка суспôльности, мае право до всѣхъ выгôдъ, якй выплываютъ зъ суспôльного богацтва.

А що-жь однакъ дѣе ся въ суспôльности? Хитрôсть и пôдлота деякихъ одиниць выдерли загалови суспôльности приналежнй ему права, а надали дѣдичнй права особистои власности ґрафамъ, князямъ и грошевымъ королямъ. Ґрунта перейшли въ посѣдане приватныхъ одиниць, а знаряды средствъ вытворюваня маютъ капіталісты. Тй, що выконуютъ працю, не одержуютъ цѣлого овочу за свôй трудъ; праця перемѣнила ся на товаръ на торговельнôмъ рынку а платять за неи вôдповѣдно до подажи и попыту. Вартôсть працѣ есть тымъ богацтвомъ, котре она вытворюе. А цѣна працѣ есть заплатою, котру робôтникъ одержуе. Цѣна вытвореного предмету мѣстить въ собѣ кошта сирого матеріялу и вартôсть ужитои на еи вытворене працѣ. Єслибы капіталістъ, вôддавъ робôтникови цѣлу вартôсть працѣ, не мавъ бы жадного зыску. Робучій народъ, прогнаный зъ землѣ, позбавленый знарядôвъ працѣ и капіталу, мусить жити, тожь хочь-не-хочь, зневоленый продавати свою робучу силу за яку небудь цѣну. Капіталістъ иде на ринокъ и знаходить потрѣбнй робучй руки. Однй робôтники стараютъ ся выдобути за свою працю якъ найбôльшу заплату, але стрѣчаютъ ся зъ опоромъ и насмѣхомъ зô стороны капіталіста. Другй кажутъ, що маютъ численну родину и потребуютъ на еи удержане два доляры денно, а низше тои сумы не хотять працювати. Иншй знову маютъ жѣнку, але не маютъ дѣтей и тй годять ся працювати за одного доляра денно. А еще иншй суть самотнй и тй маютъ охоту працювати за 50 центôвъ на день. Капіталісты пріймаютъ тыхъ послѣдныхъ до роботы, а решта робôтникôвъ лишае ся безъ роботы и збôльшае армію нуждарôвъ та волоцюгôвъ. Представмо собѣ, що робôтникъ вытворюе богацтва вартости десять долярôвъ, зъ того одержуе 50 центôвъ заплаты, а решта, то есть девять долярôвъ и 50 цент. бере капіталістъ яко зыскъ.

Желѣзне право заплаты.

Въ мѣру розмножуваня ся суспôльности, збôльшае ся подѣлъ працѣ и выдатнôсть машинъ, тымъ больше збôльшае ся конкуренція помѣжь робôтниками, до того степени, що робуча заплата спадае до найнизшого уровеня. Те зъявище зъ суспôльнôй, економіи назвавъ ученый Ricardô „правомъ заплаты“, а Lassalle назвавъ „желѣзнымъ правомъ заплаты“. Робôтникъ привчовуе ся жити ощадно, способъ его житя стае ся нормальный, а заплата регулюе ся до тои низькои нормы житя.

Зъ причины браку робôтникôвъ въ Анґліи въ р. 1363 выйшло тамъ право, що установляло способъ житя для працюючихъ клясъ. Спеціяльнй приписы наказували що и якъ богато мае робôтникъ ѣсти, въ що мае одягати ся а то на те, щобы зменшити ихъ выдатки и знижити заплату за працю. Чотириста лѣтъ пôзнѣйше провôдники анґлійского правительства хопили ся тои самои гадки въ урядженю и доказували, що заплата повинна бути примѣнювана до потребъ, а не до скôлькости и якости вытворенои працѣ.

Въ теперѣшныхъ часахъ нема потребы заводити подôбнй права, бо конкуренція обнижуе и реґулюе певнѣйше, якъ сего можутъ доконати писанй права. Въ Хинахъ дôйшло вже до того, що робôтникъ живить ся щурами, а мясо пса уважаютъ робôтники за ласощѣ. За якихъ сорокъ лѣтъ робôтничй вôдносины въ Америцѣ будутъ гôднй пожалуваня, якй именно суть теперь помѣжь жовтыми сынами небесного царства. Кажу вамъ, що недалекій той часъ, въ котрôмъ бѣдный народъ того краю буде облизувати пальцѣ при ѣдѣ вареныхъ котôвъ.

Двѣ суперечности.

Невôдраднй вôдносины теперѣшнои, економічнои системы можна доглянути въ збôльшаючôй ся що разъ бôльше нуждѣ помѣжь робôтниками и въ богацтвахъ, що громадять ся въ рукахъ неробôвъ и дармограѣвъ суспôльности Въ Анґліи есть все ще 700 тисячь людей безъ працѣ, 800 тисячь жебракôвъ а 20 міліонôвъ бѣдакôвъ. Бôльша половина народного богацтва перейшла на власнôсть десять тисячь людей. Трійцять тисячь людей заволодѣло богацтвомъ пятьдесять пять частій народного богацтва, подѣленого на пядьдесять шѣсть частей и то богацтва, що мѣстить ся въ грунтахъ и капиталахъ цѣлого королѣвства. Подôбный станъ рѣчи истнуе въ Сполученыхъ Державахъ. Зô спису населеня въ роцѣ 1889 довѣдуемо ся, що мѣсто Новый Йоркъ числило міліонъ пятьсотъ тисячь душъ а зъ того числа оденъ міліонъ и сто тисячь людей мешкало въ найманыхъ вôдъ богачѣвъ домахъ. Вільгельмъ Пеферь выказавъ въ бесѣдѣ, выголошенôй въ сенатѣ, въ Вашінґтонѣ, що въ однôмъ стейтѣ Кенсасъ тратить що року десять тисячь фармерôвъ свою ґрунтову власнôсть, а статистичнй числа выказуютъ, що на „латахъ“ мешканцѣвъ мѣстъ въ стейтахъ Wisconsin, Illinois, Iowa и Nebraska базустанно збôльшаютъ ся гіпотечнй довги на ґрунтахъ фармерôвъ.

Ґрунтова власнôсть въ Америцѣ.

Пôдчасъ коли конкуренція зневолюе дрôбныхъ фармерôвъ выпродувати свои ґрунты и арендувати ихъ у бôльшихъ властителѣвъ, тй послѣднй побôльшаютъ що року свои посѣлости. Родина Вандербільтôвъ посѣдае два міліоны ейкрôвъ землѣ. Компанія Hamilton-Disston зъ Філядельфіи мае чотири міліоны ейкрôвъ ґрунту. Одна дуньска компанія мае два міліоны ейкрôвъ землѣ и таке саме число посѣдаютъ братя Murphy, а льордъ Scully мае три міліоны; анґлійска аристократія двайцять міліонôвъ а колѣевй компании понадъ двѣста міліонôвъ.

На просторыхъ фармахъ въ захôдныхъ стейтахъ вытворюютъ пшеницю коштомъ двайцять центôвъ за бушель. Вытворене тои самои мѣри пшеницѣ въ стейтѣ Ohio або Kentucky, коштуе сорокъ вôсѣмъ центôвъ.

Подѣлъ народного богацтва.

Въ Сполученыхъ Державахъ чотири тисячѣ родинъ посѣдае двайцять біліонôвъ долярôвъ, а двайцять пять тисячь особъ держить бôльшу половину народного богацтва. Десятьохъ богачѣвъ мае два біліоны долярôвъ, а трохъ мае шѣсть сотъ міліонôвъ. За кôлька лѣтъ Америка стане краиною міліонерôвъ и нуждарôвъ.

Статистичный урядникъ G. K. Holmes зôставивъ числа, вôдносячй ся до подѣлу народного богацтва на верствы населеня. Робôтнича кляса числить шѣсть міліонôвъ, пятьсотъ чотыри тисячи, сѣмсотъ девятьдесять шѣсть (6,504,796) родинъ, то значить 52 процентъ населеня; середня кляса числить чотыри міліоны, девять сотъ чотыри тисячи, девятьдесять оденъ (4,904,091) родинъ, або 39 процентъ; кляса капіталістична числить, міліонъ, девятьдесять оденъ тисячь, триста двайцять пять (1,091,325) родинъ, або 9 процентъ. Працююча кляса (робôтники) одержуютъ зъ народного богацтва два тисячѣ сѣмсотъ сорокъ шѣсть міліонôвъ долярôвъ ($2,746,000,000) то значить 4½ процентъ; середня кляса здобувае чотырнайцять тисячь пять сотъ пятьдесять міліонôвъ долярôвъ ($14,-550,000,000), або 24½ проц.; а капіталістична кляса сорокъ два тисячѣ двѣста три міліоны долярôвъ ($42,-203,000,000), то есть 71 процентъ.

Рада на добробитъ для всѣхъ.

Дайте робôтникови повну вартôсть его працѣ, а не буде тяжкихъ часôвъ въ промыслѣ, анѣ застою въ гандлю, анѣ страйкôвъ, анѣ кризисôвъ, банкроцтвъ, а передъ усѣмъ край не буде загроженый надмѣромъ вытворôвъ, коли міліоны гинутъ зъ нужды.

Коли робôтникъ мае готôвку и досить вôльного часу, збôльшаютъ ся его житевй потребы, а тогдѣ набувае вôнъ за свôй запрацюватый грôшь такй предметы, котрй служать до заспокоеня его бажань. Коли наймитъ одержить вôсѣмъ долярôвъ за денъ працѣ, купить вôнъ больше гербаты, а побôльшене ужитя хочь бы того предмету потягне за собою збôльшене числа кораблѣвъ до пересилки гербаты зъ Хинъ, збôльшене запотребованя желѣза и дерева на выбудуване кораблѣвъ, бôльше людей до ихъ услуги, бôльше домôвъ на склады, бôльше мулярôвъ и теслѣвъ до будовы тыхъ складôвъ.

И мы знову вымѣнюемо нашй вытворы за гербату а се потягае за собою бôльше працѣ для робôтникôвъ на вытворене тыхъ товарôвъ.

Добра заплата значить тôлько, що робôтникъ буде мати лучше мясо на своимъ столѣ. Ся потреба буде вымагати бôльшого числа фармерôвъ для плеканя статку, бôльше кукурудзы и сѣна для прокормленя худобины, бôльше рѣзникôвъ до убиваня звѣрятъ. Фармеры и рѣзники будутъ тогдѣ мати бôльше готôвки на закупъ ґросерійныхъ товарôвъ и носити будуть лучшу одежу, закуплять навить фортепяны для своихъ доньокъ. Ґросерники и фабриканты вовняныхъ товарôвъ будуть тогдѣ мати бôльшій вымѣнный рухъ. Цѣлый промыслъ и гандель краевый збôльшить ся нечувано а кождый буде вдоволеный и щасливый.

Треба винувати систему.

Не можна винувати капіталіста за хибну систему нынѣшнои господарки, бо и вôнъ есть жертвою укладаючихъ ся вôдносинъ. Сеся система вытворила его а вôнъ мусить приноровити ся до обставинъ, бо инакше захопить его загальный вирь знищеня. Пятьохъ людей занимае ся вытворомъ сукна. Платять они своимъ робôтникамъ чотыри доляры денно а ихъ зыски суть умѣркованй. Всѣ суть вдоволенй зъ выняткомъ однои стороны. Одному фабрикантови забагло ся мати палати и умундуровану прислугу. Забагло ся ему взнести ся высоко на драбинѣ славы; красотою и здôбностями доньки хотѣвъ бы прикрасити княжу палату, а въ крови своихъ внукôвъ бажавъ бы чути кровъ высокои аристократіи. Простыми словами кажучи, мавъ бы охоту вôддати свою доньку за якого князя або ґрафа. Але его низьке походжене стае ему на перешкодѣ въ его мріяхъ. Тожь рѣшае ся усунути сю перешкоду, укриваючи свое „низьке“ походжене пôдъ блескомъ золота. Та зыски того выбагливого фабриканта суть ще за малй до зъдѣйсненя его забаганокъ. Рѣшае ся вôнъ знижити заплату своихъ робôтникôвъ о одного доляра на день, а що у него працюе тисячь робôтникôвъ, тажь въ той способъ узыскуе рôчно триста тисячь долярôвъ бôльше. Робôтники не годять ся на тое, покидаютъ роботу и выбухае страйкъ. Товаришѣ фабриканта робять тогдѣ добрй интересы пôдчасъ коли нашого фабриканта фабрики стоять. Въ кôнци вôнъ уступае и робôтники зачинаютъ роботу за давну заплату.

(Дальше буде.)

Дописи.

27. ЛИСТ ІЗ СТАРОГО КРАЮ.

Соцiяльна революция у Львові.

Коли весною сонце пригріє, коли поети стихи про любов, май і цьвіти складають, тоді зазирає в хлопські і робітничі хати страшний гість — голод. Із сіл тікають люди до міст, сподіваючи ся, що там швидше найдуть заробок, але їх вірний товариш — голод і тут їх находить...

Ось вам і причина тамтогорічних голодових розрухів у Львові і сегорічної робітничої революциї.

Про тамтогорічні події не час розказувати, а про теперішні послухайте:

Всілякі шпекулянти, що хотіли з нічого доробити ся великого майна, почали будувати послідними роками у Львові богато домів. Звідси потреба великого числа робітників, які з провінциї почали напливати до Львова. Але швидко показало ся, що тілько домів у Львові не треба, бо нема в них кому мешкати, і будівельна горячка у Львові притихла. За те богато робітників лишило ся без хліба. Правда, край і держава могли би, коли-б хотіли, дати тим бідакам заробок, бо у Львові треба побудувати чимало публичних домів, а в краю кілька желізничих ліній, але »сильні сьвіта сего« не дуже журять ся долею нуждарів і не спішать ся з будовами.

В наслідок такого будівельного застою почали підприємці будівельним робітникам що-раз меньше платити, а вкінци дійшло до того, що робітники, заняті при будові желізного двірця у Львові, перед двома тижднями застрайкували. До страйку прилучили ся робітники, заняті при иньших будівлях і — кількасот робітників перервало працю, кількасот робітничих родин остало без хліба...

Чого жадали страйкуючі? Дуже небогато. Девять годин денної праці замість десятьох, малого підвисшеня платні — от і все. Вони лиш хотіли, аби їх тїло мало час віддихнути по тяжкій праці, аби їх діти і жінки з голоду не мліли...

Але скупі і безсердечні підприємці-богачі, ті, що на будівельних спекуляциях доробили ся з нічого великих маетків, і сего не хотіли їм дати.

Робітники заховували ся спокійно, за те підприємці провокували. Переговори продовжували з дня на день, думаючи, що нарешті виголоднілі робітники піддадуть ся, то годились, то відкликали те, що вже були прирекли, аж довели до катастрофи...

1. с. м. всї думали, що страйк уже покінчить ся, аж нагло 2. с. м., в понеділок, підприємці взяли назад свої приреченя. Таке підле поступованє богачів розлютило робітників, зібраних на Стрілецькій площі, аби довідати ся про результат переговорів.

В тім надійшла з вправ компанія піхоти. »Військо на нас насилають!« — понесли ся крики. Один жовнїр потрутив сильно якусь жінку, за котрою уняв ся сейчас її чоловік. Капітан казав його арештувати. Товпа заворушилась, окружила військо. Тимчасом поліция прикликала на поміч гусарів. Піхота відійшла, а гусари лишили ся. Коли-б лише й гусари були відійшли, товпа була би успокоїлась і не прийшло би було до проливу крови. Але поліция хотіла поставити на своїм, хотїла аби робітники розійшли ся. А коли ті не розходили ся, гусари пустились на них ґальопом, почали шаблями розганяти. Їм відповіли камінем. По нападі з шаблями гусари почали стріляти. Товпа дальше камінем боронилась, будувала барикади... Скінчило ся на кількадесятьох раненях, з котрих 4 вже похоронені. Кілька днів виглядав Львів, немов підчас війни.

Страйк уже закінчив ся — дуже малою побідою...

Коли лиш до Відня прийшла 2. с. м. телеґрама, що у Львові стріляють до робітників, посол Дашиньский вніс нагле внесене, аби правительство сейчас витолкувало ся перед парляментом. Під першим вражінем внесенє се принято. Президент міністрів Кербер відповів, що на разі нічого не знає, лиш те, що вичитав у ґазетах.

Другого дня (3. с. м.) прийшов Кербер перед парлямент з »інформациями«. Звалив вину на робітників, військо і правительство обмив з невинно пролятої робітничої крови. Він все так робить...

Пос. Пернерсторфер домагав ся, аби над відповідию Кербера отворити дискусию. Парлямент — підніжок правительства відкинув се внесенє робітничого посла.

За те другого дня (4. с. м.) дістав парлямент два наглі внесеня: Брайтера і Пернерсторфера, аби правительство розслідило львівські розрухи, покарало намістника Піньского за те, що він до них довів і дало забезпечене родинам забитих і ранених.

Із уст робітничих послів посипали ся горячі слова оборони покривджених, — парламент, сервілїстичний, продайний раб правительства, відкинув їх внесеня...

Тепер уже все покінчено... Робітники проляли кров в обороні своїх прав, правительство остало »невинне«... Робітники вже роблять, побіджені в части, але в їх серцях жевріє надія:

»Однак настане день відплати,
Тоді судьями будем ми!«
Дрожіть, новочасні тирани!

А »Ґаличанін« і »Русское Слово« писали против страйкуючих... Нуждені раби капіталістів!

8. Червня, 1902 р. **М. Л.**

З Шамокин, Па.

Пане Ф. Пастирчик, і ви удаєте ся до „Не-Правди“? Що до моеї науки, то певно всї американьскі Русини знають ліпше, як ви, о чім й говорити не потрібую. Що до казаня по польски, то мене зовсім не обходило, хиба такого д...., як ви. Коли хто заговорить по польски, то боїте ся, аби вас не сполячив і зараз приписуете зраду. Однак, котрий записує вашу душу і тїло і цілий ваш маеток на чужі руки, то на то ви осліпли і занїміли; не бачите в тім в тім зради руского народа. А оно ту дорога до винародовленя Руси, як в Галичині, так за границею. О політиці ви ще днесь маете стілько вnображеня, як муха о „маласиcі“. Те все, що я писав, то із свого власного розуму й переконаня, що бачив на свої власні очи. Як ви п. Пастирчик стілько переглянете, як я, то тоді засьпіваете инакше, як тенер. Але вже не скоро кайдани з рук здіймати, коли закувані. Вивпхайте ними заки ще вільні. Єсли можете по величатись брацтвами, хором і бандою, то не зробив сего о. Обушкевич лиш люде, тим то честь належить ся громаді, не о. Об. Дурень той, хто свій розум і працю приписує другому, а на жаль так дїєсь між вами. Що до поваги вашого № 2 папи, то я віддаю кождому честь після его заслуг, більше ні, а що до підпису майнер, то я дійсно майнер, робітник, а не скеб, як кажете. Єсли бим був того переконаня, що всї приклонники „Не-Правди“, то за час страйку міг бим бути Победоносцевом найсвятійшого синоду „Не Правди“, але що мої переконаня правдиво робітничі, отже своеї професиї не встидаюсь, Страйк або не страйк, я все майнер.

Бреши та знай на кого. Допись з Шамокин, поміщену в „Свободі“ ч. 21., не фабрикували жадні попики-радикали лише писав я К. К. підписаний в дописи. Заклинаю вас проте па папі „всї чортівскі сили“, відповідайте тому, хто завинив. Чого ж кидаетесь на людей, котрі о нічім не знали? До моєї дописи мішаете Чолґоша, підчас коли там і згадки о нїм не було. Видно, що вам его страшно жаль, бо в кождім вашім числі мусить бути згаданий. Шкода, що одного зі своеї компанії згубилисте! Він на ваші брїхні міг бути добрим дорадником, бо у вас тілько такі мають місце... Що до радикалів і социялїстів, то я кажу, що лиш они можуть зробити много доброго для людскои суспільности. Синоди і папи тілько терор можуть принести. Як бачите, в теперішних часах папа заклинає і гонить в пекло робітників, бо хотять свободи; синод благословить козаків, щоб сьміло дратували кіньми зголоднілі маси, котрі просять о кусник хліба. Красна любов! У ваших верховодів, за котрими так побиваєтесь, така сама любов для нас. Чи „Свобода“ є орґаном радикалів, то не мій бизнес. З анархістами ми не маємо жадної спілки, а що ви їх так страшно полюбили, то ваш інтерес. Мені все здаєсь, що они до вашої компанії дуже здібні, тілько біда би вам була в тім, що анархісти наперед судять і вибирають заки убють, а ви без вибору і суду раді побити нас. Чи сяк, чи так, колисте з ними заложили спілку, так мусите гаразд держати ся, бо в противнім случаю можете втратити на чести й на „бизнесі!“ Се моя рада для вас; слухайте єї, а підете високо. А ще одно: хто впровадив олифантску церков до суду? Не компанія „Не Правди“? Таж се незбитий доказ вашого анархізму. Що до приватних листів о. К., то я о тім не знаю, але се факт, що о. К. не має перед нами ніяких тайн. Він хоче, щоби ми всї були сьвідомі і всї разом радили над добром парохії. Тут не так як у вас темні духи, що хочете, аби руский робітник не знав нич, ні не мав нич. Бажаєте тую остатню церковцю видерти з его рук і віддати ворогам. Чи той отец добрий, котрий здирає остатню свитину зі своїх дїтей і дає чужим? Майте розум, люде! Таж найгірший дурак може зрозуміти, що се зле; таж і звірята того не роблять. Коли ви твердо-руссскі хочете айришским бискупам черевики пуцувати, то пуцуйте самі, але нетягайте других. Чи о. К. має довг, то не мій бизнес ні ваш. Пильнуйте свого носа, не чужого проса! Що о К. не може зрівнатись з москвофулами і мадярами, се дуже певно. О. К. є лиш сьвященником, а москвофульскі попи й бизнесмонами. Мають штори і салуни просто церкви; по казаню гонять людей до готелю, де при склянці пива провадять свою політику против радикалів і т. п. Правда, був бим забув: ваші попи мають ще й петлярку, що петлюють по печах; отже що бизнесмен, то не сьвященник. Знаєте??

Ваш брат, майнер,

К. Котанчик.

Сема головна конвенція
„Руского Народного Союза“ въ Jersey City, N. J.

Въ Середу рано въ мѣсцевôй церкви вôдправивъ службу Божу за членôвъ Союза о. Н. Стефановичъ зъ Питсбурґъ, Па. въ асистенціи о. В. Нижанковского зъ Troy, N. Y. и о. С. Макара зъ Mt. Carmel, Pa. По службѣ Божôй вôдправлено панахиду за усопшихъ членôвъ „Союза“. По богослуженю о 9½ рано зôйшлись делеґаты и урядники до церковнои галѣ на нарады. Конвенцію отворивъ бувшій предсѣдатель о. Бончевскій короткимъ словомъ вказуючи на вагу конвенціи почѣмъ выбрано предсѣдателемъ на часъ конвенціи о. Стефановича а мѣстопредсѣдателями п. Валевского зъ St. Louis, Mo. и п. Ем. Шпака зъ Carnegie, Pa. Секретарами на часъ зборôвъ выбрано п. Ядловского зъ Ню Йорку и п. Вас. Гришка зъ Олифанту, Па. Слѣдовало оправдане делеґатôвъ. Появились слѣдуючі делеґаты:

орбаль Ал. зъ Ansonia, Conn. (2 голосы);
ловскій Василь зъ Bellevernon, Pa. (1 голосъ);
акъ Емиліянъ зъ Carnegie, Pa. (2 голосы);
якъ Демко зъ Charleroi, Pa. (2 голосы);
ѣґродскій Ал. зъ Desloge, Mo. (2 гол.);
бровскій Микола зъ Eleanor, Pa. (1 голосъ);
ованець Демко зъ Jessup, Pa. (1 голосъ);
ловскій Семанъ зъ Jersey City, N. J. (3 голосы);
юта Теодоръ зъ Lansford, Pa. (3 голосы);
сыпанко Иванъ зъ McAdoo, Pa. (3 голосы);
ацонь Михаилъ зъ McKeesport, Pa. (2 голосы);
ихартъ Петро зъ Mayfield, Pa. (2 голосы);
Дзвôнчикъ Озимъ зъ Mayfield, Pa. (2 голосы);
О. Обушкевичъ Теофанъ зъ Mayfield, Pa. (2 голосы);
Корончакъ Митро зъ Mt. Carmel, Pa. (2 голосы);
Пачута Михаилъ зъ Mt. Carmel, Pa. (2 голосы);
Кравчишинъ Микола зъ Northampton, Pa. (2 голосы);
Кость Кобанъ зъ Олифанту, Па. (3 голосы);
, Стефановичъ Н. зъ Pittsburg, Pa. (2 голосы);
Турокъ Михаилъ зъ Priceburg, Pa. (2 голосы);
Гринякъ Стефанъ зъ Plymouth, Pa. (1 голосъ);
Здзеба Кузма зъ Passaic, N. J. (1 голосъ);
Бачиньскій Михаилъ зъ Shamokin, Pa. (3 голосы);
Вретякъ Юрій зъ Shenandoah, Pa. (1 голосъ);
Врона Кирило зъ St. Clair, Pa. (1 голосъ);
Валевскій Ал. зъ St. Louis, Mo. (2 голосы);
Огасъ Михаилъ зъ Scranton, Pa. (1 голосъ);
Мерена Кондратъ зъ Simpson, Pa. (1 голосъ);
Гардый Иванъ зъ Trauger, Pa. (1 голосъ);
Гривна Теодоръ зъ Trauger, Pa. (2 голосы);
Сабатъ Иванъ зъ Yonkers N. Y. (2 голосы);

Кромѣ делеґатôвъ були присутнї слѣдуючі урядники:

О. Бончевскій, предсѣд., п. Д. Пырчь секретарь, п. А. Шлянта касієръ, п. А. Шарпонь заст. предсѣдателя; п. К. Кирчôвъ, заступникъ секретара; радні: Вас. Гришко, о. Н. Дмитрôвъ, Анд. Добошь, Гарасимъ Курила; заст. радныхъ: Ив. Бурштинъ, Д. Голодъ, Ив. Парилякъ; контрольоры: о. Ив. Арданъ и Кондратъ ...таньчикъ. Священники члены „Союза“ зъ правомъ голосу були: о. Н. Пôдгорецкій, о. С. Макарь и о. П. ...мкевичь.

По прочитаню и зареґістрованю именъ всѣхъ управненыхъ до голосованя, приступлено до вôдчитаня протоколôвъ: зъ послѣднои (VI.) головнои конвенціи, що вôдбулась въ Питсбурґу, засѣдань урядникôвъ и рôчного зъѣзду вôдбувшого ся въ Buffalo, N. Y. Опôсля принято поменчі ухвалы, а именно: назначено кару за делеґатôвъ и урядникôвъ, котрі спôзнятъ ся на засѣдане; принято, щобы кождый делеґатъ мавъ тôлько оденъ голосъ наколи голосуесь надъ менче важными справами — а лишь при выборѣ урядникôвъ и змѣнѣ статутôвъ маютъ обраховуватись голосы докладно пôсля того скôлько хто членôвъ заступае и то лишь въ такôмъ разѣ, если хтось зъ управненыхъ до голосованя жадае такого рахованя голосôвъ.

(Дальше буде.)

Телеграмы и письма, що наспѣли на VII. конвенцію „Союза“:

ЗЪ ANSONIA, CONN.

Славні делеґаты! Радьте надъ долею нашои рôдной организаціи. Най жіе „Союзъ“!

Борошевичъ.

ЗЪ ALTOONA, PA.

Працюйте за рускій народъ.

О. М. Балогъ.

Наша надѣя въ Васъ. За Богомъ.

[illegible]

ЗЪ CHICAGO, ILL.

[illegible]

ЗЪ COHOES, N. Y.

[illegible]

Члены „Руского Народного Союза“ въ Cohoes, N. Y.

ЗЪ CATASAQUA, PA.

(Листъ).

[illegible]

на погибель тымъ, що хотѣли бы розбяти нашъ одинокій рускій „Союзъ“ въ Америцѣ. Радьте, щобы усѣ Русины приступали до нашого руского „Союза“, а не пошуковали притулища у другихъ организацияхъ, а що вороги хотѣли бы ще и другу ґазету намъ виштурити а нашу одиноку руску „Свободу“ отдалити, то не допустѣть до [illegible]

Гр. Онущакъ,

членъ и секр. „Союза“ отъ братства Успенія Пр. Богородицѣ въ Northampton, Pa.

ЗЪ ELMIRA HEIGHTS, N. Y.

(Листъ).

Слава Исусу Христу! [illegible]

Алексій Курила.

ЗЪ EXCELSIOR, PA.

Впередъ! Радьте надъ добромъ „Р. Н. Союза“. [illegible]

[illegible]

Слава делеґатамъ семой головнои конвенціи [illegible]

Ив. [illegible]

ЗЪ JOHNSTOWN, PA.

Радьте на добро руского народа но не поповъ радикаловъ що отреклись вѣры отцевъ своихъ и народности и ихъ дурной Украины.

И Г. Борухъ.

ЗЪ LANSFORD, PA.

Всеч. отцѣ и делеґаты „Руского Народ. Союза“! Най Духъ святый зôйде на васъ и сила Вышнього осѣнить васъ. Робѣть для добра руского народа.

Мих. Терепанъ.

ЗЪ MAYFIELD, PA.

Радьте розумно надъ справами „Союза“ и всей молодои амер. Руси. А. Iела.

Миръ вамъ братя всѣмъ приносимъ мирно порадити рускои доли разъ на всегда конець положити. Прочь ми зъ Римомъ и зъ латиномъ. Най Русь процвитае право славныхъ Христіянъ тысячѣ зрастае на тôй вôльнôй, свобôднôй земли Вашингтона.

Теодоръ Вахна.

(Листъ).

Щире поздровлене Всечеснымъ Отцямъ Духовнымъ и почтеннымъ, Делеґатамъ. Якъ студена вода приятна жаждущôй душѣ, такъ всяка добра вѣсть о отечествѣ, то благодатный балсамъ для живущого въ далекой краинѣ.

Петро Корба.

ЗЪ MT. CARMEL, PA.

Най воскресе наша молода американьска Русь; на погибель всѣмъ єѣ ворогамъ; слава вамъ всѣмъ всечест. О. Духовнымъ и вамъ всѣмъ почтеннымъ делеґатамъ „Р. Н. Союза“. На многая лѣта! — Въ имени нашихъ рускихъ братствъ зъ Mt. Carmel, Penna. И. Ворғачь.

ЗЪ McADOO, PA.

Слава делеґатамъ семои конвенціи „Р. Н. Союза“, радьте надъ добромъ нашого народа а борѣть ся за правду и розниҗѣть кайданы нашимъ братамъ.

Митро Капѣтула.

Слава Богу за вôльнôсть, слава делеґатамъ семои Конвенціи „Р. Н. Союза“. Работайте у Божой волѣ для добра членôвъ „Союза“; покажѣть другимъ людямъ, що мы зъ Богомъ работамо а не свѣтской мамонѣ. Константинъ Поступакъ.

ЗЪ NEW YORK, N. Y.

Делеґатамъ „Р. Н. Союза“ въ Jersey City, N. J: разомъ руки си подаймо и якъ братя ся любѣмъ, одні другимъ помагаймо, въ общой метѣ поспѣшѣмъ.

Ред. „Правды“.

Многая лѣта тимъ делеґатамъ „Р. Н. Союза“, що стоятъ въ оборонѣ русского народа его столѣтнои исторіи письма.

Вѣкторъ Гладикъ.

Радьте для добра и славы американскихъ русскихъ роботниковъ, прочь зъ Украинцями Фонетикаря ми соціялъ радикалами най жіе згода, любовь, най жіе Русь.

Товариство им. Йоанна Наумовича.

ЗЪ NORTHAMPTON, PA.

Братство Пресв. Богородицѣ. Желаемо вамъ всеч. отцѣ дух. и всѣмъ делеґатамъ зôбранымъ на конвенціи, що радятъ о справахъ рускои народности, многая и благая лѣта. М. Дода.

ЗЪ OLYPHANT, PA.

Помагай Богъ! Робѣть и радьте для добра народу, але варуйте ся зрады нашихъ ворогôвъ. Най жіе „Народный Союзъ“, най гинуть вороги.

Семанъ Митренко.

Делеґатамъ „Союза“, котрый е основою америк. Руси, бажаю успѣхôвъ въ праци для єѣ добра. Впередъ! Ще не вмерла Украина. Сава Чернецкій:

Всѣмъ раднымъ надъ добромъ и розвоємъ „Союза“ желаю доброго успѣха. Радѣть розсудно — а се певно принесе корысть для ам. Руси. В. Фекула.

ЗЪ YONKERS, N. Y.

Слава честнымъ делеґатамъ „Р. Н. С.“ а ганьба и встыдъ Юдамъ Гапродамцямъ Фонетикарямъ. Джанъ Одоверовъ.

Слава всѣмъ щиро рускимъ делеґатамъ „Р. Н. Союза“. Прочь съ партіями Русь для Руси фонетика для поповъ.

С. Радко.

Радьте такъ, щобъ выйшло на добро членамъ „Р. Н. Союза“ и славу Руси а (z jukrakinom za duresi) а съ фонетикомъ до носа. А. Зорило.

Зъ фонетикомъ до Азіи, добро „Союза“ най буде вашою цѣлею . . . .

John Шерида.

Слава и честь всѣмъ делеґатамъ „Р. Н. С.“ Ратте на добро народа (zлеnо fonetiku a bedochit popiw dees j Gunia. Г. С.

Бачнôсть!

Звертаемо увагу всѣхъ мѣсцевыхъ секретарôвъ „Союза“, щобы посылали повѣдомленя и грошѣ только до головного секретара „Союза“ а не до головного касієра. Грошѣ треба посылати чекомъ, драфтомъ або на моні ордеръ. Чекъ, драфтъ або моні ордеръ мусить бути выписаный на имя касієра: Alex Sharshon (а не секретара), але той чекъ, драфтъ або моні ордеръ мусить бути высланий сейчасъ по мітинґу врязъ зъ повѣдомленемъ до головного секретара — а головн. секретар переслає тоти грошѣ головному касієрови.

Такъ ураджено на конвенції!

Дописи.

Зъ Ансонія, Конн.

Въ ч. 17-ômъ цареславнои ґазетки „Свѣтъ“ помѣщена розмова якогось бортака, котрый говорить: „Почекай, почекай, не горячи ся и не лай ся! И що то у васъ за натура така, заразъ й лаяти ся? Отъ и въ послѣднôмъ числѣ „Свободы“ якійсь В. М. Р. вылявъ цѣлый цебрикъ помый на оо. О. и Л. и думае, що розумный, а и того не знае неборакъ, що помыѣ зъ помыйницѣ ліють ся“. — На се я, писарь тои статѣ въ „Свободѣ“ скажу лемъ тôлько: Коли мене зовете помыйницею, такъ я васъ назву кл . . . . . Помыѣ не е ще такй гидкй, якъ кл . . . Єго мый день и нôчь, то все таки воняе зъ него.... Редакторови „Свѣта“ пишу такожь, що коли не мае бôльше розуму, то най учить ся зъ минувшины. Пригадайте собѣ роки 1894, 1895, 1896, 1897—8. Тамъ выписанй дѣянія „апостолôвъ“ Л. и О. та вашь судъ о нихъ. Теперь они добрй, не берете имъ нѣчого за зле, лише кобы добре рычали на радикалôвъ, якъ „во время оно.“ И вы православный христіянинъ? Я знаю ихъ добре и се спонукало мене написати згадану статю. О. Арданъ е рôвно-жь Лемкомъ, а хочь, якъ каже наша пословиця не е моимъ братомъ, то коло мене его не бій, бо таке дôстанешь, що ажь тобѣ въ очехъ заискритъ ся. А треба вамъ знати, що я маю лемкôвске серце и натуру. Коли о. Обушкевичь хотѣвъ мати ласку у латиньского бискупа, то вже не мавъ иншого способу, лемъ пôти до него и продати насъ? Не мôгъ найти шляхотнѣйшого оружя?? Нинѣ вôнъ стягнувъ (бо мусѣвъ стягнути) на себе, погорду американьскихъ Русинôвъ. Якій е такій е о. Арданъ, але не заперечите, що е добрымъ Русиномъ. Пôдчасъ, коли о. Обушкевича кождый буде уважа за зрадника руского народа. Не лѣпшій о. Лавришинъ, але тому я ся не чудую. Звычайно мадярскій патріотъ. Той дбае о Русина, якъ я о кроля або заяця: Мясо зъ него зъѣмъ а скôру здôйму и продамъ.

Въ 1892. р. лучило ся менѣ пôти до него до сповѣди. Мавемъ кводра, то-жь высповѣдавъ мене хочь зъ великою злостію. За те нещасна година була одного чоловѣка зъ Маганой Плейнъ Па., котрый принѣсъ лише 15 центôвъ. О. Л. нагапьбивъ его, ажь земли було тяжко. А треба знати, що сей чоловѣкъ, не робивъ цѣлу зиму (мабудь нездужавъ), мавъ жену, пятеро дѣтей, рôжнй выдатки и лемъ тыхъ 15 центôвъ при души. Словомъ, бѣдакъ, якому радше треба було дати милостиню. Та що сесе обходить мадярона? Вôнъ пасе ся на рускôй нивѣ, рускій грôшь посилае на мадярскй школы, пôднимае нашихъ ворогôвъ, горлае на нашъ поступъ, шкодить намъ, де може и т. д. При тôмъ всѣмъ нѣколи не може наѣсти ся нѣ... вдавити. Грѣхъ, вопіющій до неба о пôмсту, годувати такого „духовника“!

Вы редакторе вôдъ „Свѣта“, наче „ґринорь“ не бачите того всего сумно! Я не кôнчивъ акедемію, не ученый якъ вы, а що написавъ въ „Свободѣ“, то лемъ проте, понеже не можу дивити ся на фалшивй дѣла о. О. А вы? Гладите ихъ, най ревають, як перше на православныхъ, най берутъ васъ пôдъ ноги. Оно выглядае на нечистый „бізнесъ“.

Теперъ кôлька слôвъ о фонетицѣ. Кричите по що выкидаемо ъ, ы, ѣ. Тажь се не е злочиномъ. Люде старають ся все улѣпшити собѣ. Се поступъ. Заступлено керпцѣ черевиками, сохи желѣзними плугами, лоевй свѣчки — електричними лямпами давну ѣзду — желѣзницями и т. д. Маемо днесь прекраснй вынаходы и завдячуемо имъ безлѣчь доброго.

Чому-жь не протестуете противъ иншихъ плодôвъ поступу? чому? Наколи маю правду сказати, то вы радйбъ абы мы нѣякъ не умѣли: нѣ етимольоґіи нѣ фонетики. Боите ся, если идемо зъ духомъ часу; бажаете для насъ тьмы кромѣшнои.

Отъ въ чôмъ дѣло. Однакъ мы хлопы вже поняли, хто намъ братъ а кто катъ. Якъ бы мы теперъ забажали взяти ся до васъ твердолобы, такъ твердо, якъ вы до насъ, тогдѣ було бы зле зъ вами. Вась чекалибъ торбы... Кажете, що вы мудрй, але я кромѣ пôдлоты нѣчого иншого не бачу въ вашихъ дѣлахъ. Затямте собѣ однакъ, що ту саму мѣрку, те саме оружє, яке вы примѣрили до нашого брата-Лемка, о. Ардана зъ Олифанту, мы можемо примѣрити до васъ. А що тогдѣ буде твердй мадяроны?

В. М. Р.

Михайло Лозиньский.

РАТУНОК.

Що-дня ставав темнійший, а чорна хмара жури і смутку на його чолї немов з кождим днем більшала. Сидів цїлими днями в хатї, або ходив блудом по вулицях. Коли кого де стрітив, старав ся як найшвидше відчепитись від него.

Всї бачили, що чогось журить ся, лиш не знали, чого. Не жалував ся перед нїким, перед усїми був замкнений. Лиш часами мимоволї виривав ся з його уст жаль, що його мозок болить. „Не голова, а мозок!“ — повтаряв з натиском. А вони дивили ся на него здивованими очима.

Журив ся і скучав. Не міг собі нїде найти спокійного місця. З хати біг на вулицю, немов там ждало його спасене, а походивши кілька хвиль, з такою самою жаждою біг до хати.

Лиш рано оживляв ся, коли почту приносили. Коли листонос приносив лише ґазети, то він з горячковим неспокоем питав ся: „Чи нїчого більше нема?“ Але се рідко лучало ся. Звичайно межи почтою був грубий лист в синїй коверті, і тодї він немов находив який цїнний скарб. Нервово розривав його і зачитував ся. Його очи ясніли неземним щастем, то знов обличе корчило ся безмежним болем. Прочитавши, ховав лист у кишеню і через цїлий день прочитував його майже що хвилини.

То були листи від його жінки.

— — — — — — — — —

Ще й року нема, як вони зійшли ся. Не баль їх звів, анї забава. Пізнали ся на однім науковім відчитї, потім стрічали ся на унїверситетї. За кілька тижнів побачили, що вже їм не розходити ся, що їх душі вже стали собі рідні.

Сказали собі: „Будемо мужем і жінкою, будемо разом жити, разом працювати, ділити щасте і горе...“ І се була їх шлюбна присяга. Невільникам треба форм, котрі їх кайданами прьковували би до себе, їм любов вистарчала.

Від тодї він відчужив ся від усїх, а пристав до неї. Коли показував ся межи людьми, то лише з нею, а товариші, побачивши їх, розпустно підморгували до себе. По що його тепер людий? Вона-ж була усїм для него: його житем, його щастем, його родиною, його радостию, його сьвітом, його богинею... Вона, його ясна, кохана, рідна, його солоденька пестїйка...

Потім вона поїхала учити ся до иньшого міста, а він лишив ся сам. Жив її листами. А коли його туга дійшла до крайности, поїхав до неї.

Два тижнї промайнули мов одна хвилина. Серед поцїлуїв, пестощів, любовних шептів... Вона вже незабаром мала стати матїрю, і він не міг натїшити ся своїм щастем.

Аж послїдного дня перед його від'їздом ударив грім в їх щасте. Вона дістала з дому страшний лист. Її батько помер, і ніякої помочи з дому нехай вона не надїєть ся. Нехай радить собі сама або нехай кидає науку і вертає до дому...

Урадили, що тепер він буде її удержувати, її муж. Він уже здавна заробляв на себе, то чому-ж би не заробив і для неї тай для того малесенького, що мало прийти на сьвіт... Напружить усї свої сили і заробить. Заживуть разом, добре їм буде.

Сейчас понаписував у ріжні сторони.

До одного знакомого, що мав більший маеток, написав, аби йому позичив на разї трохи гроший.

Його приятель, давний, щирий приятель став як раз редактором великої щоденної ґазети. До него написав, аби дав йому місце постійного платного кореспондента. Адже його статї так хвалили, так радо друковали... Чому ж би не мали заплатити за них?

До одної ґазети, де писав за невеличку платню, написав, аби йому платню прибільшили. За те буде для них працювати в двое, а коли дібеть ся хлїба, то і грішми їм поможе і даром писати-ме.

Був найлучшої думки. Люде не зьвірі, не дадуть загинути.

Розпрощав ся з жінкою і поїхав ждати відповідий. Коли прийдуть, полагодить свої дїла і знов на довго приїде до неї.

Лишив її без гроша. Сподївав ся, що богатий знакомий пришле швидко позичку. Ті гроші сейчас їй відішле. Нехай буде спокійна...

Ждав. Але нї гроші нї відповіди не приходили. За те урвала ся та робота, з якої сам удержував ся. Лише що дня приходили від жінки листи, повні любови і розпуки. Що дня немов підносили його до неба і немов брали на тортури, розпеченими клїщами серце рвали.

Напружив усї свої сили. Попродав, що лиш міг продати, попозичав дрібнїйші суми, де лиш було можна. Зібрав тілько, що міг вислати жінцї.

Вислав в саму пору. За два дни дістав телеґраму, що йому вродив ся син.

А знакомі не відзивали ся, немов і не знали його зовсім. Редактори друкували його статї, а гроший не присилали. Не здобули ся навіть на відповідь, що не можуть.

Стояв над пропастию. Средств ратунку не було ніяких, хиба одно... Перед кількома лїтами письменник Дашкевич застрілив жінку, дитину і себе. Ратували ся перед голодною смертию.

Написав про се жінцї. Кілька коротких, страшних слів. Вона відписала одним-однїським словечком: „Добре!“

Зібрав останки гроша тай поїхав. Хазяйцї сказав, що їде на пару днів — в зовсїм противнім напрямі. Нехай не скаже, коли хто буде питати про него.

— — — — — — — — —

Поїзд гнав ся на перед, а він думав свою страшну думку.

— — — — — — — — —

Приїде до неї рано раненько. Побачить її на перонї, поволочену проміннями сходячого сонця, і дитинку в повозочцї. „Здорова, моя цьвіточко!“ — скаже їй і розцїлує руки, личко, губи. А вона поведе його до повозочки і покаже дитинку. Цїлувати не дасть, бо поцїлуї шкодять віжному, молодесенькому тїлу. Вона знає се, не даром учить ся медицини...

Він візьме повозочку і підуть усї трое до дому. По дорозї накупить їй цьвітів, ласощів, буде пестити свою кохану, манюсїньку жіночку. Виберуть ся за місто, в поле, в ліс. Будуть бігати, сьміяти ся, пустувати, як малї дїти. Переживуть цїлий день славно-славно, так, як уже много пережили. На радощах, серед пестощів, поцїлуїв, пустоти...

А другого дня рано виберуть ся погуляти по озері. Він найме лодку і повезе їх. Сонце буде їх золотити своїми проміннями, вода буде шептати їм слова любови... Поїдуть далеко далеко, на саму середину озера. Від берега нїхто й не доглянув би їх. Будуть цїлувати ся, дивити ся на себе, любувати ся синочком...

— — — — — — — — —

І вже не вернуть.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly,
published every Thursday
by the Svoboda Publ. Co.,
111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“
часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
„ „ „ пôвъ року 1.00

Оплачувати ґазету треба все-гда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order. то е карточку, котру достанете вôдъ почтора або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѣ грошей достати.

Адресъ:
„SVOBODA“
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 8082.

Черезъ нашу редакцію можна замовляти и пересылати грошѣ для всѣхъ старокраєвыхъ рускихъ ґазетъ и другихъ выдавництвъ.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

РИМО-КАТОЛИЦКА ОПІКА
:: або ::
віра і політика.

Процес олифантскої рускої громади з скрентонським латиньским бискупом, (кажу: процес з бискупом, бо наші люде противні своїй громаді суть лиш живими куклами в чужих руках), що відбув ся недавно, відкрив нам не одну цікаву черту відносин рускої церкви взглядом Риму а радше взглядом римскої церкви в Америці. Ті черти суть так характеристичні, що про них прийдесь нам нераз і не два говорити. Одним словом, сей процес се одна з тих многих трісок, які знаходимо поступаючи глубше в ліс, тай — треба сподіватись — їх знайдемо ще більше, єли не наступить зворот або щось надзвичайного.

Бішоп Гобен, представитель »абсолютної власти«, яку ему позволено розширити і на Русинів і руску церкву, се класичний сьвідок, якого годі забути. Єго зізнаня для нас Русинів такі цікаві і поучаючі, що від разу годі списати. Дійшло до того, що сьвіцкий американьский суд мае допера узнати, чи бішоп Гобен, яко латиньский римо-кат. епископ справді мае над рускими гр. кат. сьвященниками »неограничену власть«, яку є бі приписує? Сумніваюсь, чи бішоп Гобен справді думає, що за помочею вироків сьвіцких судіїв примусить ам. Русинів. греко-католиків своеї діецезиї узнати его абсолютну власть?

Не входжу в те, як також чи таке поступоване достойника церкви е згідне з правами і практикою церкви, мене радше обходять ті документи і докази, які бішоп предложив в обороні своеї власти над рускими сьвященниками. Длятого, що про ті документи роскажу колись пізнійше, то на разі обговорю лиш оден наймолодший, який предложив бішоп в своеї власти.

Тим документом есть позволене римскої пропаґанди для розширеня віри висьвятити одного Руснака на руского гр. кат. сьвященника. В перекладі на нашу мову він звучить:

S. Congregatio de Propaganda fide
по ділам всхідного обряду.
I. протов. 13921. Рим 3. марта, 1902.

Всесьв. і Преосьв. Пане,

Сьв. Конґреґація отримала прозьбу Івана Парскути, русина діецезиї пряшівскої, котрий там проживае за Твоею згодою і — не могучи отримати сьв. сьвячень через епископа свого власного обряду — просить о позволене, щобись его висьвятив.

Длятого з приятностю звіщаю Тебе, що сьв. Конґреґація згодилась на бажане позволене.

А пригідно прошу Бога, щоб подав Тобі всього доброго.

M. Card. Ledochowski.
Ant. Sarelli Spinola, секр.

Отже той документ може бути доказом ріжного пншого, але ніколи доказом »абсолютної власти« еп. Гобена над Русинами-гр.-католиками, мешкаючими в его діецезиї. Бішоп Гобен запитаний, яко сьвідок, яку власть мае над сьвященниками латиньскими, відповів, що мае право висьвячувати, давати місце, контролювати, усувати, одним словом сьвященник есть отвічальним во всім его власти, котра есть »абсолютна« т. е. неограничена. Єго слів: »маю абсолютну власть«, ніхто не забуде, а тим більше не може забути кождий Русин, коли бішоп сказав під присягою, що его власть над рускими сьвященниками »та сама«.

Тимчасом повисший документ як раз доказуе, що его власть над рускими сьвященниками і церквами не та сама! Преціньбішопови не треба просити пропаґанди о позволене, если хоче висьвятити на сьвященника, пр. айриша, словава або поляка. Чомуж просив о позволене сьвятити Русина Івана Парскуту? Видко, що есть ріжниця его власти над римо-католиками а греко-католиками. Бішоп отримав позволене викропити на попа Івана Парскуту, значить викропити тілько Івана Парскуту, а більше нікого; значить те позволене надзвичайне і важне тілько в тім випадку, а ніколи не може розтягатись на загал і уважатись загальним правом. Ось приміром если б за який час зголосив ся до бішопа Гобена другий Руснак, іменем Гриць Паскуда, то бішоп того Гриця Паскуду вже не міг би сьвятити на підставі повисшого позволеня для Івана Парскути, але мусів би знов просити о позволене. Отже де е-та »абсолютна власть« бішопа над Русинами-уніятами, чи там греко-католиками? Тай бішоп се розуміе, бо-ж годі припустити, щоби не розумів, а єли тим письмом сьвідчив ся, то мав свої рахунки, які для кождого ясні.

Неоден готов сказати: таж се невинне письмо, в нім нічого злого! А раб-Руснак гр. кат. обр., а властиво побожний і льояльний Рутенець ще готов поцілувати в руку за новий доказ ласки. Однак коли се порівнаемо з тим, що Русини в Америці пережили, коли се возьмемо за малу частиночку відношень рускої церкви до Риму, то побачимо, що се новий доказ аґресивности політики римскої церкви — по просту, се новий доказ римскої захланности.

Чи не розумієте? Так уважайте!

Першого руского сьвященника в Америці виклинають латиньскі бішопи, бо пішов представитись т. е. виконати акт ґречности, поручений ему его власним епископом. Латиньскі бішопи старають ся о его відкликане. На жадане латиньских бішопів пропаґанда видае розпоряджене, щоби жонатих руских сьвященників відкликати і більше не висилати, а самотних маесь висилати через Рим, т. е. на жадане ам. лат. бішопа за згодою пропаґанди. А чим се пахне? Що сталось би з ам. Русинами, сли би се розпоряджене було виконане? А чи латиньскі ам. бішопи, увзгляднюючи потреби Русинів в Америці, спровадили або постарались хоть о одного руского сьвященника? Чи они помогли в чім Русинам? **Не тілько в нічім не помогли, але ще пошкодили, приписуючи собі над Русинами „таку саму власть“, яку мають над латинниками; не тілько не спровадили ані одного руского сьвященника, але ще їх переслідували, виклинали і виклинають, а днесь вже прийиають недоварених Руснаків і будуть їх сьвятити за позволенем кард. Ледоховского на попів для амер. Русинів!**

Мені видить ся, що се дальшого обясненя не потрібуе. Небавом дістанемо попів, які в краю може не були-б й возьними, котрі — хоч-не-хоч — вже мусять узнати над собою »абсолютну власть« латиньских бішопів, а тим самим над рускою церквою і Русинами в Америці. Тогди та висока політика римскої церкви скаже: »совершиша ся«, — а американьский Русин: »в руці твої передаю себе«. . . . .

Однак ще питане, що станесь? Коли висока політика поступае безвзглядно, знаючи тілько ріжницю обрядів, то з другої сторони давсь чути голос: »Проч . . . . !« Сей голос був на часі не від днесь і марно не пропаде. Земля підготовлена самими обставинами, ходить лиш о правні формальности, а кождий сьвідомий Русин без ріжниці поглядів повторяе: ceterum censeo.

А. Бончевский.

СТРАЙКЪ.

На поли борбы майнерôвъ зъ угляными баронами не змѣнило ся нѣчого. Семый тыждень страйку зачавъ ся давнымъ упоромъ властителѣвъ и завзятыхъ робôтникôвъ. Одни и другі рѣшили ся не пôддаватись. Лишь бачный обсерваторъ може зауважати, що властителѣ скорше тратять вôдвагу, больше опускають ихъ силы и надѣя. Вправдѣ многі еще кидають ся и грозять, але сей и той випкомъ бе ся въ груди, натякуючи о переговорахъ. До тыхъ послѣдныхъ належать Рединґъ Коль Ко. И нѣчо дивного, наколи зважимо, що они втратили досі три разы больше вôдъ робôтникôвъ.

Найбольше отухи додае надѣя на загальный страйкъ въ цѣлôй Америцѣ. Минувшого тыжня скликавъ президентъ Мічелъ національну конвенцію всѣхъ углекопôвъ до Индіанополисъ, Инд. на день 17. линия. Конвенція порѣшить чи и коли мае розпочати ся загальный страйкъ при мягкôмъ углю.

На твердженє капиталістôвъ, будьто бы бôльша половина майнерôвъ вôдъ мягкого угля не бажала страйку, вôдповѣвъ президентъ Мічелъ такъ:

Скликане конвенціи полягае на конституціи „Сполученыхъ Углекопôвъ“, яка каже, що президентъ мае власть а навѣть змушеный скликати загальну конвенцію, наколи бажае сего 5 дистриктôвъ. А таке бажане надоспѣло вôдъ 1-го, 7-го, 9-го, 17-го и 24-го дист.

Доси бере участь въ страйку 147 тысячь майнерôвъ вôдъ твердого угля, себто 1. 7. и 9. дистриктъ. 30 тысячь въ Вестъ Вирджінии, мягкій уголь — 17. дистриктъ и 25 тысячъ зъ 24-ого дистрикту въ Мічиґанъ. Кромѣ того заявило ся за страйкомъ 50 тысячь пенсильвенійскихъ майнерôвъ вôдъ мягкого угля. Такъ отже зъ 450 тысячь загального числа углекопôвъ страйкуе, або бажае страйку 252 тысячѣ. Прочій безъ сумнѣву подуть за ними. Всѣ углекопы будуть репрезентованй на конвенціи черезъ 1200 делеґатôвъ.

Ся заява сильно зворушила капиталістôвъ въ цѣлôй Америцѣ. Ихъ ґазеты въ жалемъ розписують ся, що такій страйкъ потягне за собою небувалй втраты, а може навѣть и крахъ. Одна зъ нихъ подае слѣдуючй числа, якй найлѣпше говорять о прононованôмъ страйку:

Загальне число углекопôвъ	450.000
Денна платня	$7,040.000
Рôчна платня (230 днѣвъ)	$161,924.000
Скôлькôсть тонъ угля, выкопуваныхъ рôчно	275,457.118
Его вартôсть	$306,500.000
Всѣ капальнѣ коштують	$2,557,500.000

Число фабричныхъ и пр. робôтникôвъ, котрй були-бъ змушенй страйкувати по причинѣ браку угля, выносило бы около 250 тысячь (теперь святкуе вже зъ той причины 90 тысячь), а втраты иншихъ робôтникôвъ, властителѣвъ, промысловцѣвъ, купцѣвъ и т. и. дôйшли бы тодѣ до 500 міліонôвъ долярôвъ.

Якъ бачимо зъ того, наслѣдки страйку булибъ страшнй. Знають о тôмъ властителѣ майнôвъ, розумѣють, що въ такôмъ случаю мали бы противъ себе всѣхъ и все, населене цѣлого краю а може и правительство, тому вють ся, наче вюнъ. Майже що дня вôдбувають ся мѣжъ ними нарады, зъ котрыхъ може щось выйти.

Загально твердять, що рѣшаючй круги нѣколи не допустять до загального страйку. Наколи бъ панове компанисты не зачали переговорôвъ до 2 охъ тыжнѣвъ, вмѣшае ся въ сю справу правительство. Можливо отже, що до 17. линия наступить змѣна на лѣпше.

Справы „Союза“.

Дня 8. Юлія о 10-ôй годинѣ рано, вôдбуде ся засѣдане урядникôвъ „Союза“ въ Scranton, Pa. для перебраня книгъ и касы вôдъ старыхъ урядникôвъ.

„Nas Vysokoprepodobny Vikarij i Jeho uc'inkovenie!“

Під таким заголовком приносить „Ам. Р. Вѣстникъ“ ч. 21. статю, в якій подае дальші подвиги мнимого вікария. Тим разом для відміни подаемо вісти з „А. Р. В.“ словацкого.

В згаданій статі нема нічого мудрого. Редактор висказуе свою радість з діяльности візитатора, котрого вічно зве »любим вікарием«, а опісля плаче над ворогами, що чіпають ся „любого вікария“ з всіх сторін і не зважають на „horlivosc, hluboku skus'enosc, jeho uc'inkovanie, s'c'i rootcovskie zaobchadzanie i beztranuu spravedlivose“ і т. д. Нарешті реґіструе те „uc'inkovanie Jeho Vysokoprepodobija“ так: 1) dn'a 30 ho maja navs'c'ivil, parochiu v Charleroi, Pa., 2) 31. мая „navs'c'ivil“ парохию в Freeland, Pa., 3) опісля звидів Shenandoah, Mahanoy City і Lansford в Пенсильвенії.

Дальших вістей редактор вже не подае, бо виручують его дописи зі згаданих місцевостей, за якими подаемо всьо займавше.

В Charleroi, Pa. мадярский візитатор, о. А. Ходобай, посьвятив церкву, мав службу божу а опісля науку. Куратор Іоан Дзубай так пише (?): „terajs'e pos'vecanie nas'ej gr. kat. ruskej cerkvy bude pametnym nam do smerti, ba aj nas'im potomkam. Boh nebesny daroval nam tuto blahodat',.... z'e Vysokpr. o. And. Hodobay, nas' uz' od davna nami c'ekany oblubeny vikarij, tu v Amerike pos'vecal po raz pervy cerkev nas'u .... Sv. propovedy bul'i az' dva, po tom s otcovskymi slovami udal s'e do na Jeho Vysokoprepodobie, hutoriac nam o l'ubvy i oddannosc'i ku nas'ej viery i Cerkvy, i o sv. praci, jaku chce on pre nas, pre nas'o dus'evne blaho vykonac tu v Amerike“....

Допись з Freeland, Pa. вже мудрійша і більше вирахована, бо еї писала ціла „rada cerkovna“. Она описуе обширно „slavnosc toho vel'koho i slavnoho dnia, kedy aj pre nas slunko zajasn'i!“ О. візитатор „konc'il slavnostnu sv. Sluz'bu, podc'as kterej skazal sv. propovid, v ktorej vyjavil ciel' (?) svojoho prichodu, svojoho poslanstva i predstavil s'e n'e l'em nastojatel'om, no aj opravdivym, istinnym otcom gr. kat. russkoho naroda, ochrancom nas'oho naboz'enstva, propovidnikom-apostolom viery i obriada... I hl'a to my z'adal'i .... Нарешті упоминае церковна фріляндска рада, щоб Русини, чи може „gr. kat. narod“ не дав ся звести і не вірив словам ґазет: „slovackych, s'izmatickych i vikrainsko-radikalnych“, а навіть протестуе проти нападів на „nas'oho obl'ubeneho verdhovnika, bo kto aj namens'im ubliz'eniem jeho persony i hodnosci vyraz'a s'e, ne jeho, to s nim nas vs'itkych ubliz'uje!“...

Допись трета з Mahanoy City вже не така надута і не приносить нічого цікавого, хиба те, що дописователь в особі „nas'oho vikarija“ бачить „istinnoho otca narodovca, horlivoho nastojatela, ktery ne miluje velke tituli a honory.“ Нарешті просить Бога, „aby nas'o duchovniki ne buli prymuseni zobrac u dzveroch ajris'skych biskudov“....

Більше дописей не наводимо, бо й з тих видно, чого хочуть і як поступають наші американьскі мадярони. Зближають ся часи, що нарід вже не вдоволить ся самим „одконченем омши“, але зажадае від „панів превелебних“ щось більше, тим більше тепер, коли нарід так сильно озлоблений на латинників. Відчужене ся мадяронів від народу вже так поступило, що они задля власного бізнесу — з простого попа роблять „викария“, ба вже навіть „апостола“ і баламутять нарід. І чому-ж ви, „пани провелебні“, не скажете правди народови? Чому уряжуєте шопки та паради, не знаючи, що це буде? Правда, о. А. Ходобай, яко мадярский візитатор, може вам помогти, або пошкодити, але спасителем рускої церкви в Америці не був і не буде. Противно, сей візитатор се лиш хитрий вимисл римскої політики, щоби американьских Русинів ліпше вхопити за чуб. Мені здаесь, що Русини таких латок не потрібують, най лучше в Римі латають собі ними реверенди.

А. Л.

Любов Риму до Русинів.

Любов папи до русько-католицького обряду і „батьківска“ опіка конґреґацій для розширеня віри найліпше видна з деяких цифр. Як звістно, до католицької церкви належить кілька східних обрядів. Поглянь-мо, як ними опікуеть ся ся Рим:

1. Обряд сирийско-маронітский числить вірних около пів міліона душ, переважно в горлстих сторонах Ливанону. Мають вони: патриярха, 1 архиепископа, 7 епископів, 5 духовних семинарий, 3 монаші конґреґації з 200 монастирями, колеґію в Римі, котру папа Лев XIII. в р. 1901 покликав на ново до житя, призначивши на ту ціль 100.000 лір (колеґія була в часі окупациї Наполеона знесена). Папа римский посилае маронітскому патриярхови понтифікальні ризи на консекрацию; так і Лев XIII. післав ті ризи новому патриярхови Ілиї Гуаекови.

2. Обряд вірменьский числить над 100.000 вірних. Католицкі Вірмени мають: патриярха, 3 архиепископів (одного з них у Львові), 3 епископства і 2 патриярхальні вікарияти. Папа Лев XIII. заложив в р. 1883 окрему колеґію для Вірмен і віддав їм до ужитку костел сьв. Николая з Толентину враз з притикаючим до него монастирем.

3. Обряд халдейский мае около 33.000 вірних з патриярхатом в Мардиї (в Мезопотамії); мае 10 епископів, 76 сьвященників.

Взагалі всілякі всхідні обряди католицкі, до котрих не належить більше як 1½ міліона вірних, мають 6 патриярхів: в Александриї коптийский, в Антіохиї маронітский, мельхитский і сирийский, у Вавилоні халдейский і в Киликії вірменьский (крім того е ще 5 патриярхатів латиньских і 2 патриярхати для Індий (всхідних і західних з осідком в Ґої і в Толеді), кільканадцять архиепископів, над 30 епископів і патриярхатских та апостольских делеґатів і 17 монаших абатів.

А Русини-католики, котрих е над 4 міліони, мають всего одного архиепископа, 4 епископів, одного настоятеля монаших конґреґаций (жовківського архимандрита о. Сарницького, іменованого допера недавно, а за те ні одного кардинала, ні одного голосу там, де рішають ся важні справи церкви. Вправді маемо в Римі прокуратора для оборони справ руської церкви, але той „прокуратор“ іменований хиба на насьміх над нами, бо він не мае нігде голосу, де справи церкви рішають ся.

А вже поведене Риму з американськими Русинами прямо обурююче. Те висилане оперетковых візитаторів, те підчинюване руського духовеньства під латинських епископів, е хиба найліпшим доказом, що Римови руський обряд солию в оці, що Рим лише з конечности терпить руський обряд, а де може, там старееть ся його ослабити, щоби колись можна було й викорінити.

При тім усім висказував ся Рим нераз, що через нас сподіваеть ся навернути наших братів на російській Україні і Москалів. Невже-ж Рим гадае, що Русини такі дурні, що будуть бити ся за те, аби „бідному вязневи з Ватикану“ приспорити доходів, бо тепер мае їх зі мало, лише..... 4 міліярди лірів?! Та не лише за вас в Америці Рим так »дбае«, але й за нас у Галичині. От недавно, хотячи »підности блеск нашої церкви«, дав нам польського ґрафа на митрополита, бо.... простому Русинови з хлопського чи попівського роду »не пасує« єдіґи так високо... А тепер знов не обсаджують уже через два роки станиславівського епископства, дожидаючи, аж знов якийсь пан ґраф зголосить ся на сю посаду, захоче своею »ясно і високо уродженою« особою додати блеску руській церкві...

А ми такі невдячні, що замикаемо очи на всі ті з'усиля Риму »ублагородити« нас і ще відказуемо. І як не мае стискати ся серце »бідного вязня з Ватикану« ?!... М. Л.

НОВИНКИ.

— **Робôтничй** розрухи потрясали минувшого тыжня мѣстомъ Павтокетъ, Р. И. а сего тыжня Патерсономъ, Н. Й. Розрухи выкликали капіталисты. Въ Павтокетъ страйкували робôтники при „стриткарахъ“ а въ Патерсонъ зъ ткацкихъ фабрикъ. Такъ ту, якъ и тамъ властителѣ спровадили бездѣчь „скебôвъ“ и вôзвали вôйско, чимъ такъ роздратували робôтникôвъ, що прійшло до проливу крови. Въ обохъ случаяхъ начислено два трупы и кôлькана йцять раненыхъ.

— **Кобы** такихъ больше мѣсточокъ, якъ Комарно, то галицка Русь выглядала бы инакше. Числячи тôлько живыхъ, мають комарняньскй Русины мѣжъ своими сынами: 12 священникôвъ, 3 лѣкарôвъ, 1 адвоката, 2 судьѣвъ, 6 народныхъ учителѣвъ, 2 урядникôвъ скарбовыхъ, и при желѣзници, 6 академикôвъ, 30 ґімназистôвъ. Нема сумнѣву, що и въ тôй значнôй продукціи интеліґенціи комарняньска читальня „Просвѣты“ не малу мае заслугу.

Справы „Р. Н. Союза.“

ГОЛОВНЫЙ УРЯДЪ:

Предсѣдатель: Rev. N. STEFANOVITCH, 619 Carson Str. S. S. PITTSBURG, PA.

Секретарь: D. D. PYRCZ, P.O. Box 355, OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Касіеръ: ALEX SZARSZON, 208 S. Franklin Str. SHAMOKIN, PA.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Домъ Еміграційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касіера подъ адресою: Mr. Lazor Syrotiak, 42 Washington st., Yonkers, N. Y., а за разомъ увѣдомляйте о тѣмъ секретаря подъ адресою: Mr. K. Kirczov, 140 Essex Str., Jersey City, N. J.

— **Финлядцѣ** утѣкають громадно зъ московского »раю«. До Лондону надоспѣла вѣсть, що 15 тысячь Финляндцѣвъ мае сими днями выемѣгрувати до Спол. Державъ.

— **Копальнѣ** воску земного в Бориславѣ (Галичина) залила вода. Заливъ поступавъ такъ скоро, що нѣякъ не можна єго було повздержати. Много робôтниковъ лишило ся безъ роботы.

— **Мадярский** педляр, котрий каже, що ціла Америка его парохія недлюе між Русинами в стейтах: New York, Connecticut, i Massachusets. Він вже мав кілька парохий, але його дорого не попасав задля своей кочівничої вдачі. Днесь він має парохію без церкви і звідтам виходить на лови між Русинів в згаданих стейтах. А що ті Русини в більшій части походять з Галичини і нераз волїли би мати своїх руских галицких священників, а не мадяронів, то о. педляр информує біх так: до них не удавайтесь, бо они хочуть завести нову віру, они впроваджують фонетику до церковних книг, они соціялісти, в „Р. Н. Союзі“ самі соціялісти і т. д. Таку віру ширить той отчик, але не знати, чи ще довго єму буде се удавалось! Може-б о. »візвкатор« зоопікувавсь тим мисіяном!

— **Галунъ**, якъ подае одна господарска газета, мае бути знаменитымъ средствомъ противъ насѣкомыхъ и оводôвъ. Блощицѣ гинуть сейчасъ, наколи покропити або вымыти лôжко галуномъ розпущенымъ въ горячôй водѣ, а навѣть мухи не сѣдають на стѣны, если прибѣлено додамо до ванна галуну. Можна спробувати, тымъ больше, що галунъ не дорогій.

— **Голодъ** въ заходнôмъ Сибѣри приниавъ страшнй розмѣры. Нѣоденъ зъ звѣсныхъ россійскихъ голодôвъ не може зъ нимъ ити въ пирôвнане. Худобы нема чимъ живити, тожь гине тисячами. Селяне не мають що вложити до губы. Зôвже, якѣ россійске правительство для перешедшихъ мѣсцевихъ выасигнувало для голодуючихъ, по дорозѣ десь пропало.

— **Якійсь** злочинецъ ходить по кладовищахъ в Кошицахъ, абауйской стол. на Угорщинѣ и розриває гробы. Власти нѣякъ не можуть дôйти, хто се робить и въ якôй цѣли.

— **Помѣжъ** Русинами въ Канадѣ, якъ намъ доносять, вештае ся 6-охъ цареславныхъ поповъ и зъ добрымъ успѣхомъ наворнають унiитôвъ на цареславе. Вôдъ нового року удало ся имъ зловити въ свою сѣть около 250 легковѣрныхъ. Всѣ „новонавернені“ говорять, що волють цареславе якъ католицизмъ. И радуй ся „свята Пропагандо“, ликуйте князѣ греко-католицкои церкви.

— **Пара** залюбленыхъ, 23-лѣтный Робертъ Мейнсъ и 16-лѣтна Алиція Боравсъ, при помочи трôйла вôдобрали собѣ жите въ лѣсѣ недалеко Мореставнъ. До самоубійства пôхнула ихъ ся обставина що родичѣ дѣвчины не позволяли имъ пôбрати ся. Залюбленыхъ молодятъ похоронено 20. с. м. въ одномъ гробѣ.

— **Фабрика** пороху фирмы „Камбрія Павдеръ Ко‘; вôддалена 19 миль вôдъ Джанставнъ, Па. вылетѣла въ воздухъ (дня 20. с. м). Чотырохъ людей погибло, а другихъ только є раненыхъ. Причина експльозіи незвѣстна.

— **„Помилили ся“...** В Білівцех, повіту борщівського (Галичина) відбудовали парохіяне стару церков і звінницю, до котрої загадав гр. кат. парох купити дзвін за 3000 корон. Побожні парохіяне з доброволних датків зложили тую суму і віддали до рук парохови, котрий з'обовязав ся спровадити дзвін з Чехії. А що в тім році парохіяне поставили й новий будинок парохіяльний за суму 28.000 корон, то парох подумав, що церков без дзвона еще обійде ся, а покої без красних меблів обійтись не можуть. Що-ж робить? Ото написав до Львова, щоби ему прислали меблів, за суму 2550 корон. Коли накуток, ніби то з звоном, пришов на желізничу станцію, о. парох висилає по него фіру. Однако фірман повернув з вічим, бо там, каже, є 6 дзвонів, а іх я на одну фіру забрати не годен. Наймили о. парох 3 фіри і привезли 6 пакунків, та коли прелюдно отворили один, побачили, що се не дзвін, лише дорогі меблї до покою. О. парох сиделів, закляв і забрак ся до покою. Тепер їмосць вийшли і так кажуть: „Дурні одні, они помилили ся, отець на за дзвін відошлють!“ Тимчасом казали занести меблї до покою і уживають до нині. Помилили ся...

Н. Решетовский, Маерс, Монт.

Вечерокъ.

Дня 19. с. м. вôдбувъ ся въ церковнôй гали въ Jersey City, N. J. вечерокъ въ память 41. роковинъ Т. Шевченка.

Вечерокъ отворивъ о. Пôдгорецкій, мѣсцевый душпастырь короткою вступною бесѣдою, почомъ слѣдувавъ вôдчитъ о. Ст. Макара про Т. Шевченка и сольовый спѣвъ п. П. Пащука зъ Ню Йорку. Дальше наступивъ образъ зъ житя народа въ одномъ актѣ п. з. „На старости лѣтъ“. Ролѣ були роздѣлені въ слѣдуючій способъ: Семенъ, старый господарь, п. Кость Кирчôвъ; Петро, старшій его сынъ, п. А. Нижанковскій; Олекса, его молодшій сынъ, п. П. Зитикъ; Ганка, жѣнка Петра, п. Сабина Ярема; Ивасъ, сынъ Петра и Ганки, Тимко Сандовичъ; Данило сусѣдъ. п. Анд. Сандовичъ; Василь сусѣдъ, п. Ив. Парилякъ. По представленю аматоры вôдспѣвали пѣсню: „Де згода“, а мужескій хоръ пѣсню „Надъ Прутомъ.“

Комедію въ одномъ актѣ „Выворожила“ вôдограли слѣдуючй аматоры: п. Зятикъ (Терешко, господарь); п. Саб. Ярема (Фимка, его жена); п. А. Нижанковскій (Семенъ, сусѣдъ); п. Ив. Парилякъ (Циганъ); п. Люблина Вулиньска (Циганка); Т. Сандовичъ (Циганчукъ). По представленю вôдспѣвавъ мужескій хоръ „Нек Душман віді“, а посланіе Т. Шевченка „до живыхъ и мертвыхъ“ вôддеклямувавъ зъ жаромъ п. П. Титла. Наконецъ джерзиситскій мѣшаный хоръ пôдъ дириґентурою п. М. Бачиньского зъ Шамокинъ, Па. вôдспѣвавъ „Братя вставайте“, п. Сабина Ярема вôддеклямувала поезію Шевченка „Тополя“, хоръ вôдспѣвавъ „Не пора Москалеви, Ляхови служить“ и „Ще не вмерла Украина“, а о. Пôдгорецкій короткими але горячими словами подякувавъ присутнымъ за участь. Взагалѣ всѣ точки проґрамы були выповненй якъ найлѣпше. Спѣвы, декламаціи и представленя выпали зовсѣмъ удачно, а то завдяки великому одушевленю ся и праци всѣхъ, що брали участь въ урядженю сего вечерка. Хвалити когось больше вôдъ другихъ, значило бъ поступати несправедливо. Режисеромъ згаданыхъ представлень бувъ п. Семанъ Ядловскій, а урядженемъ сцены займавъ ся найбольше п. К. Кирчôвъ. Годить ся ще спôмнути, що на вечерку були присутни всѣ делеґаты, VII. конвенціи „Р. Н. Союза“ священники и богато Русинôвъ не лишь мѣсцевыхъ, але также зъ Ню Йорку, Бруклина, Нюарку, Йонкерсъ а навить Ансоніи. Крôмъ Русинôвъ були тамъ присутнй также Чехи, Нѣмцѣ, Поляки и др. Вечерокъ сей повиненъ остати на довго въ памяти тихъ, що були на нѣмъ присутни та заохотити и другихъ Русинôвъ до урядҗуваня сего рода пожиточныхъ а заразомъ розвеселяючихъ забавъ.

Спр.

Запрошене.

Маю честь запросити всѣ рускй братства и Русинôвъ зъ близшихъ и дальшихъ сторôнъ на

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПОСВЯЧЕНЄ

нашои новои церкви
(Sussex Cor. Greene Str.)
котре вôдбуде ся въ недѣлю
дня 13. юлія 1902 р.
пôсля слѣдуючого порядку:

Въ суботу на св. Петра и Павла утреня о 8-ôй год. рано, а Служба Божа зъ проповѣдею о 10-ôй год. рано. Вечеромъ соборова вечѣрня зъ литією, всеночнымъ и проповѣдь о 8 ôй г. вечеръ.

Въ недѣлю о год. ½6, ½7, ½8 читаній Службы Божй, о год. 8-ôй утреня, о год. 9¼ торж. посвячене церкви, о год. 10¼ зачне ся соборова Служба Божа; по Євангелію проповѣдь, а по молитвѣ заамвонной друга проповѣдь.

Въ недѣлю о год. 7. веч.

ВЕЧЕРОКЪ

вокально—деклямаційный; при кôнци вечерка будуть показувати ся свѣтляній образки зъ історіи и житя руского народа при помочи лямпы маґічнои.

Jersey City, N. J., 23. юнія 1902.

о. Н. Подгорецкій, душпастырь.

Голосъ зъ Бразилии.

(ДО НАШИХЪ ВОРОГÔВЪ).

Ой не гукай польска шляхто въ нашôй Галичинѣ.
Не зборонявй рускои мовы рускій дитинѣ;
Не зборонявй, не зборонявй буде Богъ карати,
Бо ся мова то батькôвска и рускоя мати.
До неи ты, шляхто польска не маешь мѣшатись.
Ты повинна шляхто пôдла свого пильнувати!
Повинна ты, ой повинна свѣта ся встыдати
И повиннась перестати, якъ Москаль гуляти.
А якъ Москаль твою мову на свою приводить,
Чомужь тебе, шляхто пôдла, за невь серце болить?!
Ой чомужь насъ наше серце не мало-бъ болѣти,
Якъ ты шляхто пôдла, польска, гнетешь рускй дѣти?
Боронишь намъ нашои мовы, котра намъ є мила,
За котрую кровь невинныхъ въ землю повходила.
Ой ты собѣ, шляхто мыслишь, тай думку думаешь,
Що на сынôвъ Украины ярмо закладаешь.
Лишь та твоя думка глупа, пустй твои мысли:
У те ярмо, що ты робишь, грôмъ разъ колись трѣсне.
Ярмо огнемъ, мечомъ стане, вь мечи уся сила,
Бо у дѣтей Украины кровь вже ся загрѣла.
Загрѣла ся кровь горячо въ найменчôй дитинѣ,
Що та шляхта зборонне молитись въ святынѣ.
Зборонне молити ся, зборонне мовы,
Выганяе рускй дѣти зъ ихъ рôдной школы.
А у школахъ, рускихъ школахъ, другй тамъ ся взносять,
Шляхта, жиды хлѣбъ тамъ ѣдять а нашй голосять.
Многй добрй, щирй дѣти не хтѣли просити,
Про те втекли за границю розуму учитись.
Не вважайте сыны Руси на шляхты законы,
Лишь борѣмъ ся зъ всеи силы за рôдную мову!
Чемнôсть намъ ту не поможе, анѣ нашôй мати,
Якъ до борбы не возьме ся Русинъ зъ кождой хаты.
Якъ до борбы мы возьмемъ ся, подамо си руки,
Тогды шляхта скаже правду, що мы не Поляки.
Перестане нашу мову въ свою приводити,
Перестане зборонятп по руски молитись.
А може ты шляхто мыслишь, що мы Москалѣ?
Мы є сыны Украины вôльнои землѣ.
Ой ты хочешь пôдла шляхто, щобъ сыны Вкраины
Зъ тобовь разомъ получились и Москаля били?
Але Русинъ-Украинецъ вже навчивъ ся жити.
Такъ Поляки якъ й Москалѣ радй-бъ насъ дусити.
Не вѣримо у Москаля анѣ въ жадну Польщу
Лишь вѣруемъ у Русь нашу галицко-подольску.

Митро Иванкôвъ.

ВІДПОВІДЬ ЗА ОБИДУ МОЄЇ ЧЕСТИ

(польским попам в Winnipeg, Man.)

У Віннипеґ крик великий і великий гамор,
Збожеволів польский попик, відобрав ми гонор.
Єсьм добрий з натурою і не маю злости,
Проте і я до костела пішов з цікавости.
Польский попик в аксамитах вийшов на параду,
Той, що сьвітив грішним тілом, як прийшов в Канаду.
Тепер вбраний в аксамити, лихо ему враже,
Крикнув, рикнув, як лев лютий, й так до людей каже:
„Po nieszporach mityng będzie w naszej polskiej szkole,
Tam w selerze, pod kościołem, aż na samym dole.“
Що я добрий з натурою і не маю злости,
Проте і я на тôй мітинґ пішов з цікавости.
Попик перший забрав голос, наче рабін-хусид,
Усї були там Поляки лиш я оден Русин.
„W imię ojca, w imię syna, w imię świętej Trójcy,
Założymy towarzystwo wzajemnej-pomocy.
Artykuły mam gotowe... brak czasu na odczyt!!!
Przedewszystkiem głosowanie... obierzmy komitet.“
Та тепер я око в око стрітив ся з презентом,
Поляки мя обібрали другим президентом.
Звідки така честь для мене? Я аж здивував ся,
Бути польским президентом я й не сподівав ся.
А кривий піп розізлив ся, вчувши ту новину,
Почервонів, як рак морский, наїжив чуприну.
Єго недобрії очи сьвітились як в вовка...
На другий день в Віннипеґу вже була помовка.
Попик зібрав другий мітинґ, зачав намовляти,
Аби мені непрошений гонор відобрати.
„Co wy ludzie narobili? czy wy go nie znacie —
Takiego socyalistę do siebie mieszacie?
On radykał, on bezbożnik tak jak anarchista;
W niego dziecko nieokszczone, on jest ateista!“
Всї Поляки закричали, правду му признали,
Мені штерна обрізали, гонор відобрали.
Ой ти кривий-кривуляко, пруский шовініста,
Чи ти мені витлумачиш, що социялїста?
Чи то медвідь, чи то тиґрис, чи може вовцюга,
Чи розбійник, чи пяниця або волоцюга?
Прошу я тя попе-хлопе мя не зачивати,
Бо обславлю, обголошу будеш памятати.

Ф. Т. Стефаник.

ВСЯЧИНА.

Як переховувати масло.

Від недавна продають на анґлійских торговицях по склепах і молочарнях кусники масла т. зв. »ґлязуроване« або »лякероване«. Є се масло консервоване при помочи цукру. Спосіб того консервованя є легкий, а хоронить масло на довший час від впливу воздуха (від зіпсутя) і задля того годить ся про се згадати. Масло потреба найперше старанно виполокати, відтак воду витиснути, почім робить ся з масла плесканки (форми). Плесканки масла треба переховати в сильно остудженім місци, щоби добре стужавіли. Коли все те зробить ся, кладе ся плесканки на чистім полотні, цукор розпускає ся з малою скількостию води і огріває ся над огнем аж до кипятку. Відтак бере ся широку а мягку кисть (пензель), замочує ся в горячім сиропі і поволїкає ся ним приготовані плесканки масла. При тій роботі топить ся верхна часть масла, мішає ся з цукром, так остигає і творить зверха плесканки тверду кожу подібну до топкої верстви леду або непрозрачого лякеру. Ся кожа не впускає воздуха і тому масло удержує ся довгий час в сьвіжім стані, а смаку не псує. Треба знати, що до розпусканя цукру уживає ся дуже мало води; цукор повинен бути топлений, бо инакше тверда кожа не утворила би ся зовсім. Спосіб сей уживаний в анґлійских молочарнях можна би і у нас приміняти, особливо в продажи частицями. До пересилок не надає ся таке масло, бо кожа є крихка і поломила би ся.

Десять социялістичних заповідий для дітий.

В міских школах італійского міста Реджіо Емілія, де уряд громадский знаходить ся в руках социялістів, роздали поміж діти памятний листок з нагоди маєвого сьвята. Сей листок містить в собі слідуючих десять зоповідий: 1. Люби твоїх шкільних товаришів, що колись будуть товаришами праці твого житя. 2. Люби науку, що є кормом души; будь вдячний твоїм учителям як твому батькові і матері. 3. Сьвяти кожду днину твоїми добрими і хосенними вчинками, приятельским ділом. 4. Віддай честь добрим людям, поважай всїх людий, не згинай ся перед жадним чоловіком. 5. Не відноси ся до нікого з ненавистию, не образи нікого, не мсти ся, але стій за своїми правами і не кори ся перед своєвільним. 6. Не будь трусом. Будь приятелем немічних і люби справедливість. 7. Май на увазї, що всї добра сего сьвіта походять з праці; хто їх уживає без праці, краде працюючим хліб. 8. Розглядай ся і думай, щобись пізнав правду. Не вір у то, що перечить здоровому розумови, не ошукай ні себе ні иньших. 9. Не думай, що той любить свою вітчину, котрий ненавидить або погорджує иньшими народами або бажає війни, що є останком варваризму. 10. А бажай тої днини, котрої всї люди жити будуть як вільні горожане одної вітчини в супокою і справедливости, як братя.

Свѣтъ въ числахъ.

— **Французка** республика числить изъ своими кольоніями 95 міліонôвъ жителѣвъ.

— **Оденъ** статистикъ обчисливъ, що въ Европѣ зъуживають рôчно 730 міліярдôвъ штукъ сѣрниковъ (жечковъ), на якй выходить 400 міліонôвъ куб. метрôвъ дерева. Наколи-бъ ті сѣрники зложивъ рядомъ, одна за другою, то заняли-бы 36 міліярдôвъ метрôвъ довжины.

— **На** 100 тисячь жителѣвъ припадае въ Швайцарии 2.462 глухонѣмыхъ, въ Австріи 1.308, въ Финляндіи 1.018, Норвеґіи 864, Портуґаліи 747, Сп. Державахъ пôвнôчнои Америки 675, Греціи 646, Францiи 626, Даніи 622, Италии 537, Испаніи 459, Бельґіи 439 а въ Голяндіи 533.

— **До** школъ народныхъ въ Галичинѣ записало ся сего року 831. 721 дѣтей.

— **Въ** 1901. р. вывезено зъ Росии 129,900.000 штукъ папиросокъ (циґаретковъ). Найбôльше россійскихъ папиросокъ прокурюе Нѣмеччина, бо ажь 75 міліонôвъ штукъ.

— **Населене** столицѣ Чехъ, Праги, пôсля переписи зъ 1900. року числить 359,919 Чехôвъ а тôлько 29.408 Нѣмцѣвъ. Передъ 40 лѣтами было въ Празѣ 118.000 Чехôвъ а 53.000 Нѣмцѣвъ.

— **Въ** католицкôй Италіи такъ мало просвѣщеный народъ, що въ 1900 р. зъ 458.022 паръ молодятъ, якй вступали в супружескій станъ, не вмѣли пôдписати ся 201.090, отже 44 процентъ.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІИ.

Н. П. Ропчков., Cohoes, N. Y. — Книжочки для записуваня мѣсячного, яке платить члены до братства и до „Союза“ суть на складѣ у головного секретара. Одна книжочка коштує 10 центôвъ. Єли хочете, то головный секретарь вôшле Вамъ одну на показ.

Въ редакціи „Свободы“ можуть достати Веч. ОО. Духовнй по 1 цнт. за еґземпляръ:

1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

— **Братство** сьв. Ап. Петра і Павла в Ансонії, Конн. буде принимати нових членів в місяцю Юнію і Юлію, 1902 р., за половину вступного. Кождий чесний а розумний Русин повинен до сего братства приступити, бо се найліпше і найбільше руске братство в тій околици. Мітинґи відбувають ся кождої послїдної Неділї в місяцю, в церковній гали.

Г. Даядик, преде.,
І. Глива, секр.,
Анд. Підбережняк, кас.

Через похибку.

Француский король Наполеон третій, як показує ся, повстав в історії через похибку складача. Звісно, що Наполеона другого не було. Но підчас грудневого переворота міністер справ внутрішних написав палку відозву, яка зачинала ся словами: »Най буде гаслом нашим: най живе Наполеон!!!« — складач, взявши ті три знаки оклику (!!!) за Ш., надрукував »Наполеон Ш.« Ся похибка увійшла в титул імператора, а навіть історія одобрила єї.

Цїна людини.

Судові вôдшкодованя, призначені за убитого члена родини, колибають ся въ Европѣ помѣжь 7.500 до 75.000 коронъ. Видко, суды рôжно цѣнять вартôсть чоловѣка. Коли-жь однакъ брати чоловѣка, якъ вытвôръ хемічныхъ сполукъ, то дорослый чоловѣкъ буде вартый около 100.000 коронъ. Самого першого званого „кальціюмъ" є въ тѣлѣ правильно розвиненого чоловѣка 3 фунты и 13 унцій. Коли-жь одна унція „кальціюмъ" коштує 1.500 коронъ, то саме „кальціюмъ" въ чоловѣцѣ вартае 9.500 коронъ. Додавши до сего вартôсть иншихъ первнѣвъ и сполукъ, а певно цѣла цѣна чоловѣка перейде 100.000 коронъ. Такъ бы оно було, тôлько, що людей цѣнить ся якъ соціяльно-економічні одиницѣ, а не якъ хемічні вытворы.

ЧИ НЕ ЧУДЕСА ТО?

Такъ питаются люди, котори можно сказати чудеснымъ способомъ были вылѣчени отъ разныхъ тяжкихъ болѣзней.

Не чудеса то, а знаніе!

Кто терпитъ на яку нибудь болѣзнь и хоче отъ неи вылѣчитися; кто хоче надобути утрачене здоровье и силу, нехай съ вниманіемъ прочитае нижшеслѣдующи строки.

Доказано, що не каждый докторъ есть добрый лѣкарь, а дуже добрыхъ лѣкаровъ и совсѣмъ таки мало. Одинъ лѣкарь мало учился и для того многого не може розпознати; другій вновь много учился, но мало знае, бо не мае добрыхъ способностей. Прирожденна способность, быстрый розумъ и опытность, — отъ рѣчи, котори роблять лѣкаря добрымъ лѣкаремъ.

Чи чули де-що про професора Коллинса?

Розумѣется, чули, бо его слава иде по цѣлому свѣтѣ. Онъ много учился въ славныхъ университетахъ не только въ Европѣ, но и въ Америцѣ; онъ много лѣтъ робилъ разни опыты и успѣлъ въ лѣкарскомъ знаніи якъ найлучше, бо природа обдарила его выниманою мудростью, острымъ розумомъ и великимъ талантомъ.

Теперь Профессоръ Коллинсъ есть человѣкъ славный на цѣлый свѣтъ. Не только обычни люди идутъ до него за помощью въ часѣ болѣзни, но и найлучши докторы удаются до него за порадою и поясненьемъ, коли не можутъ порозумѣти якой нибудь болѣзни.

Можно смѣло сказати, що кого онъ не вылѣчитъ, тому и никто другій не верне здоровья.

Профессоръ Коллинсъ дае поясненья докторамъ въ лабораторіи.

Той-то извѣстный и славный докторъ, щобъ якъ найлучше могъ помогти страждущому роду людскому, заложилъ лѣчебницу подъ именемъ „Professor Collins New York Medical Institute", ч. 140 West 34th street въ Нью Іорку.

Въ той лечебницѣ получили помощь уже тысячи слабыхъ, а межи ними и многи сотки славянъ. Въ канцеляріи той лѣчебницы каждый може бачити листы отъ множества краяновъ, котори сердечными словами дякуютъ Проф. Коллинсови за то, що ихъ нѣбы якимись чудомъ вылѣчилъ отъ найтяжшихъ слабостей, въ той часъ, якъ други докторы и лѣчебницы не могли помогти имъ.

За для недостачи мѣста, подаемъ тутъ только немноги и коротши изъ тѣхъ листовъ, заслужующи упоминанья.

YOUNGSTOWN, O. 1 Sept. 1900.

Пане Профессоръ Коллинсъ!

Посылаю Вамъ свою фотографію, щобъ видѣлисте, що уже здоровый. Цѣлыхъ 5 роковъ хоровалъ я. Одинъ докторъ говорилъ, що маю ятра нездорови; другій говорилъ, що бедра менѣ затвердѣли; третій казалъ, що пузырь маю не въ порядку, и т. д. Много грошей отдалъ я на лѣкаровъ, долго былъ и въ госпиталю. Вы же одразу познали, що менѣ треба, и Ваши лѣкарства за два мѣсяцы уздоровили мене. Каждому скажу теперь, що Проф. Коллинсъ найлучшій докторъ на свѣтѣ. Съ краянскимъ поздоровленьемъ **Василь Гричъ.**

SCRANTON, PA. 5 Іюля 1900.

Чт. Проф. Коллинсъ!

Не знаю, якъ и высказати Вамъ свою вдячность за то, що мене отъ великихъ болей освободили. Мала велики боли во всѣхъ удахъ, коло мене въ боку въ крыжахъ. Олъ страшно терпѣла. Была въ краю всякихъ докторовъ. лѣчили мене и профессоры въ Пештѣ; але дармо. Думала уже, що и до смерти не позбавлюсь того, але когда прійшла до Америки за сыномъ, тутъ менѣ порадили еще и до Васъ удатись за помощью, що и зробила. Лѣки, котори менѣ два разы засланисте, мали той добрый учинокъ, що теперь — слава Богу! — здорова.

Съ поздоровленьемъ и почтеньемъ **Марія Корешъ.**

YONKERS, N. Y. 3 Іюня 1900.

Милый и чтепвый проф. Коллинсъ!

Вамъ вѣдомо, що былъ я дуже хорый. Малъ кашель, душило мене, тяжко дыхалъ и при томъ чулъ боли въ перслхъ. Худнулъ постоянно и уже на костякъ былъ подобный. На лѣкаровъ выдалъ до 200 д. но дармо. Не могучи мене вылѣчити, казали, що маю сухоты и мушу умерти. А теперь я здоровый и важу 185 фунтовъ. — Ваши лѣки вернули менѣ здоровье. Подяка Вамъ. **Іос. Вейнеръ.**

POCAHONTAS, W. Va. 6 Мая 1900.

Милый панъ Профессоръ!

Нехай Вамъ Богъ заплатитъ за Ваше благодѣяніе. Была хора 6 роковъ, ходила по докторахъ, но они не могли помогти менѣ, бо не знали, яку слабость маю. Каждый инакше говорилъ менѣ. Уже не надѣялась и жити на свѣтѣ. Но напослѣдку захотѣла еще Васъ спробовати и слава Богу, що зробила то. Ваши медицины позбавили мене болей и теперь я толста, здорова и сильна, а люди говорятъ менѣ, що о 10 лѣтъ стала молодша.

Съ краснымъ поздоровленьемъ **Анна Ковачикъ.**

DETROIT, Mich. 13 Авг. 1900.

Профессорови Коллинсови въ Нью-Іорку.

Высокопочтенный Пане!

Ваша слава иде далеко — широко по свѣтѣ, але якъ бы цесари да короли знали Ваши глубоки знанія та опытъ, то не давали-бъ Вамъ лѣчити худобныхъ людей, а для себе держали-бъ Васъ. Я малъ несчастье упасти со сходовъ и тяжко покалѣчитися. Малъ порушены кости и въ нутрѣ сильно повредилъ себе, и лѣкари, котри мене лѣчили, говорили, що до смерти буду слабымъ калѣкою. Вы заразъ же зробили мене здоровымъ. Шкодую, що не можу Вамъ якъ належитъ отдячити.

Вашъ на вѣки благодарный **Иванъ Пиларъ.**

PITTSBURG, Pa. 18 Мая 1900.

Славному п. проф. Коллинсу.

Вы знаете, яку тяжку и по словамъ докторовъ невылѣчиму слабость я мала. Теперь я уже легко дыхаю, ничо мене не болитъ и чую себе здоровою. Съ благодарностью признаю, що Вы вырвали мене изъ рукъ смерти, бо инакше не было-бъ менѣ помощи. Нехай Васъ преблагій Богъ Отецъ живитъ на многи и многи роки, щебъ и на дальше Вы худобнымъ помагали.

Ваша вѣрна **Жозефина Рошно.**

Профессоръ Коллинсъ посылае лѣкарства по цѣлыхъ Соединенныхъ Штатахъ и Канадѣ.

Слабыи прійимаются лѣтомъ отъ 10 до 1 годины рано, а по полудню отъ 2 до 5. Въ недѣлю только отъ 10 до 1 по полудню.

Пишѣтъ о всякой рѣчи на адресъ:

Professor COLLINS New York Medical Institute
140 W. 34th St. New York City.